

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Bakalářská práce

Drobné církevní stavby

Gabriela Zajíčková

© 2016 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Gabriela Zajíčková

Hospodářská a kulturní studia

Název práce

Drobné církevní stavby

Název anglicky

Minor Church Architecture

Cíle práce

Cílem práce je zjistit, zdali se vlastníci pozemků, na kterých se nacházejí drobné církevní stavby ve vybraných obcích Prahy-západ, starají o stavby tak, jak mají dle zákona. Zjistit, jaké jsou náklady na údržbu těchto drobných církevních staveb, pokud daná obec tyto práce provádí. Dále, zdali jsou pravidelně restaurovány, a podle jakých kritérií jsou vybíráni ti, kdo restaurátorské práce provádějí. V neposlední řadě, jestli jsou si majitelé vědomi možnosti získat na obnovu těchto staveb dotace, a jestli už o ně někdy žádali. V případě, že ano, v jaké výši byly poskytnuty.

Metodika

Práce bude prováděna pomocí tří hlavních způsobů sběru dat. V první řadě bude prováděn terénní výzkum v dané oblasti, kdy bude užitá technika nezúčastněného pozorování. Bude použita také metoda dotazování, a to pomocí polostandardizovaných rozhovorů se zastupiteli vybrané obce. V neposlední řadě bude v práci užitá i metoda studia dokumentů, a to převážně pomocí fotografií, studia smluv a odborné literatury.

Doporučený rozsah práce

30-40 stran

Klíčová slova

církevní architektura, dotace, údržba, památka

Doporučené zdroje informací

- BARTÍK, Václav a Eva JANEČKOVÁ. Zpracování osobních údajů obcemi: (vybrané problémy). Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, viii, 173 s. ISBN 9788073579623.
- HÁJEK, Tomáš a Irena BUKAČOVÁ. Příběh drobných památek: (od nezájmu až k fascinaci). Lomnice nad Popelkou: Jaroslav Bárta, Studio JB, 2001, 137 s. Krajina domova, sv. 1. ISBN 8090090397.
- ŠIMEČKOVÁ, Pavla. Od kapličky ke křížku: průvodce po posvátných místech na Kovářovsku = From chapel to cross : a guide to sacred places in the Kovářov Region = Von Kapelle zu Kreuz : sakrale Kleindenkmäler rund um Kovářov. Vyd. 1. Praha: Plot, 2009, 279 s. ISBN 978-80-86523-94-1.
- TAUER, Vladimír, Helena ZEMÁNKOVÁ a Jana ŠUBRTOVÁ. Získejte dotace z fondů EU: tvorba žádosti a realizace projektu krok za krokem : metodika, pravidla, návody. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2009, 160 s. ISBN 978-80-251-2649-3.
- VONDRUŠKA, V. – VONDRUŠKOVÁ, A. *Církev*. Praha: Vyšehrad, 2014. ISBN 978-80-7429-441-9.

Předběžný termín obhajoby

2015/16 LS – PEF

Vedoucí práce

PhDr. Miroslav Polišínský, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 30. 10. 2015

doc. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 10. 11. 2015

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 20. 02. 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Drobné církevní stavby" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 14. 3. 2016

_____

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce, panu PhDr. Miroslavu Poliškému, Csc., za odborné vedení a cenné rady při zpracování této práce. Dále bych ráda poděkovala zastupitelům, a dalším pracovníkům obcí ve zkoumaném mikroregionu za ochotu, věnovaný čas a množství poskytnutých informací.

Drobné církevní stavby

Minor Church Architecture

Souhrn

Cílem této bakalářské práce je za použití terénního výzkumu zmapovat území mikroregionu Dolnobřežansko, zdokumentovat drobné církevní stavby v něm nalezené a zhodnotit jejich stav. Podle vyhodnoceného stavu poté určit, zdali se o ně jejich vlastníci starají tak, jak by měli. Mezi tyto stavby řadíme kříže, kapličky, sochy světců, zvonice, boží muka a jiné. Práce je rozdělena na dvě části, a to na část teoretickou a vlastní výzkumnou. V teoretické části se čtenář může seznámit s typologií staveb, s legislativou související s péčí o drobné památky či se způsoby, jak je možné získat finanční prostředky na obnovu těchto památek.

V části, která mluví již o samotném výzkumu je poté charakterizována a vymezena oblast výzkumu a popsány nalezené sakrální stavby. U nalezených staveb je poté provedeno hodnocení na základě několika kritérií. Pro tuto část práce byla velmi důležitá setkání a komunikace se zastupiteli a obyvateli zkoumaných obcí.

Klíčová slova: církevní architektura, dotace, fondy, údržba, obnova, památka, kříž, kaplička, socha, zvonice

Summary

The main goal of this bachelor thesis is mapping the area of micro region Dolnobřežansko by field research, documentation minor church architecture in this area and evaluation of their condition. Based on the evaluated condition we can determine if the owners manage them as they should. This architecture includes crosses, chapels, sculptures of saints, steeples, wayside shrines and other monuments. This bachelor thesis is divided into two parts - a theoretical and a practical part. In the beginning you can find typology of the architecture, overview of the legislation related to care for small monuments and options to get funds for the reconstruction of these monuments.

The practical part includes the main research which defines the area of research and describes all religious monuments identified. The most important aspect of this this research was meeting the people who care about the monuments and also the communication with local residents and representatives.

Keywords: church architecture, grant, funds, maintenance, reconstruction, monument, cross, chapel, sculpture, steeple

OBSAH

1	Úvod.....	10
2	Cíl práce a metodika	11
2.1	Cíl práce.....	11
2.2	Metodika	11
3	Teoretická východiska	12
3.1	Technické aspekty.....	12
3.1.1	Typologie drobných církevních staveb.....	12
3.1.2	Ochrana památek (Památková péče).....	15
3.2	Právní aspekty.....	17
3.2.1	Zákon o státní památkové péči	17
3.3	Ekonomické aspekty	19
3.3.1	Fondy a dotační programy	19
4	Vlastní práce	26
4.1	Cíl a metodika výzkumu	26
4.1.1	Cíl výzkumu.....	26
4.1.2	Metodika výzkumu	26
4.2	Vymezení vybrané oblasti	27
4.3	Kritéria hodnocení stavu drobných památek	29
4.4	Jednotlivé obce a církevní stavby na jejich území.....	30
4.4.1	Obec Zlatníky - Hodkovice.....	30
4.4.2	Obec Dolní Břežany (Lhota, Jarov, Zálepy).....	32
4.4.3	Obec Ohrobec	35
4.4.4	Obec Zvole (Černíky)	35
4.4.5	Obec Vrané nad Vltavou.....	36
4.4.6	Obec Březová - Oleško	37
4.4.7	Obec Okrouhlo.....	39
4.4.8	Obec Libeň - Libeň.....	40
5	Data a diskuse	42
5.1	Souhrnný přehled staveb.....	42
5.1.1	Grafické znázornění četnosti typů drobných sakrálních staveb.....	43
5.1.2	Grafické znázornění drobných sakrálních staveb dle majitele	43

5.2	Zhodnocení stavu staveb.....	44
5.2.1	Závěr výzkumu- řešení	45
5.3	Výsledky	46
6	Závěr	47
7	Seznam použitých zdrojů.....	48
7.1	Literatura.....	48
7.2	Internetové zdroje	49
8	Přílohy.....	51
8.1	Příloha A- Fotodokumentace a mapy staveb	51
9	Seznam grafů	71
10	Seznam tabulek	71
11	Seznam map.....	71
12	Seznam obrázků.....	72

1 ÚVOD

Drobné církevní stavby tvoří v České republice značnou část historických památek, avšak velmi často jsou lidmi i majiteli opomíjeny. Není jim přisuzována taková důležitost, jako památkám větších rozměrů- například kostelům či hradům a zámkům. Jejich role je však velmi důležitá. Tyto drobné stavby nalezneme na mnoha místech, avšak nejčastěji se s nimi setkáváme na návších vesnic, u cest v jejich okolí či stojí opuštěné v polích. Jejich postavení v polích ovšem není zcela náhodné, jelikož zde dokládají nějakou dřívější cestu. Mezi drobné církevní stavby řadíme kaple nebo kapličky, kříže, boží muka, zvonice či sochy světců.

Tato práce je zaměřena na terénní výzkum ve vybraných obcích okresu Praha-západ, mapování těchto obcí a drobných sakrálních staveb v nich. Kromě těchto staveb ale nabízejí i množství jiných zajímavostí. Jedná se o obce ve značné blízkosti Prahy, které mají často dobrou dopravní dostupnost z hlavního města, i mezi sebou. Vybrané obce jsou součástí dobrovolného svazku obcí nazývaného také jako mikroregion Dolnobřežansko. Jak již bylo zmíněno, vybrané obce se nacházejí velmi blízko hlavního města. Přesto však nepatří mezi turisty příliš navštěvované. Může to být také z důvodu nevelké informovanosti o nich, čemuž by mohla tato práce pomoci. Stavby, jimiž se tato práce zabývá, totiž jistě za navštívení stojí.

Tato bakalářská práce se dále také zabývá zhodnocením jejich fyzického stavu a to s ohledem na jejich stáří, proběhlé rekonstrukce či jejich umístění. Informace uvedené v práci jsou nadále podloženy údaji získanými od zastupitelů daných obcí, jiných pracovníků příslušných úřadů či od obyvatel příslušných obcí.

2 CÍL PRÁCE A METODIKA

2.1 Cíl práce

Cílem této bakalářské práce na téma „Drobné církevní stavby“, je zjistit, zda se majitelé těchto drobných staveb ve vybraných obcích okresu Prahy-západ o ně starají tak, jak jim ukládá zákon. V první řadě jde o to, charakterizovat si jaké drobné sakrální stavby známe, a ty poté ve vybrané lokalitě nalézt a zdokumentovat.

Primárním cílem vlastní části práce je pak stav těchto zdokumentovaných staveb ohodnotit dle vlastní škály hodnocení. Cílem je také zjistit, čím je jejich stav ovlivněn. Tedy například zda prošly v posledních letech nějakou opravou, či jaké je jejich stáří. V případě, že opravou prošly, jak byla nákladná a zda na ni byla poskytnuta nějaká finanční dotace z cizích zdrojů. V případě, že nebyla, jestli o ni bylo alespoň žádáno, a zda o možnosti jejího získání majitelé vůbec vědí.

2.2 Metodika

Pro vytvoření teoretické části práce bylo nezbytné nastudování dostupné literatury zaměřené na drobné církevní stavby. Důležitá byla jak literatura, která hovoří o jejich historii, vzhledu či zařazení, tak ale i ta, která informuje o péči o ně. Informace získané z těchto zdrojů byly poté aplikovány do technických aspektů práce. Pro vytvoření právních aspektů bylo nezbytné nastudování příslušné legislativy. Na aspekty ekonomické poté zejména internetové zdroje.

Vlastní výzkumná část práce je založena na provedení terénního výzkumu v předem vybrané lokalitě, při kterém byla použita technika nezúčastněného pozorování. Objekty v lokalitě byly zdokumentovány pomocí fotografií. Dále byla použita metoda dotazování, a to hlavně při rozhovorech se zastupiteli či jinými pracovníky obcí.

3 TEORETICKÁ VÝCHODISKA

3.1 Technické aspekty

3.1.1 Typologie drobných církevních staveb

Drobné sakrální stavby jsou součástí vesnické lidové stavební tvorby a jsou neodmyslitelnými krajinotvornými prvky. Řadíme mezi ně kříže, kaple/kapličky, zvoničky, boží muka či sochy světců. (David, Soukup, 2000, s. 5)

Tato část práce je zaměřená na tyto stavbičky jednotlivě. Najdeme zde například informace o původu a důvodu jejich vzniku. Také se zde můžeme dozvědět, na jakých místech se s nimi můžeme nejčastěji setkat nebo jaký je typický materiál, ze kterého jsou vystavěny.

3.1.1.1 Kříže

První ze sakrálních staveb, o které bude v této části práce řeč, jsou kříže. V knize Pavly Šimečkové „Od kapličky ke křížku“ (2009, s. 16-26) se můžeme dozvědět, že první kříže vznikaly již od raného středověku. V té době se však jednalo o kříže vyráběné hlavně ze dřeva, a to především díky jeho dobré dostupnosti a nízké ceně. Později, při nahrazování původních dřevěných křížů kamennými, bývalo zvykem do nového vložit část toho starého jako relikvii. Na počátku 14. století vznikaly i tzv. kříže volné, které měly především funkci smírčí a hraniční (označovaly okraje pozemků). Smírčí kříže vznikaly jako mimosoudní vyrovnání mezi vrahy a rodinami pozůstalých. Poznat je můžeme hlavně podle toho, že jsou vytesány z jednoho kusu kamene a mají většinou zakulacený tvar. V 19. století byly pak budovány už kříže kamenné, nesoucí korpus Krista. Ten byl nejčastěji vyhotoven z kamene, litiny nebo plechu. Kříže naši předci stavěli na místech nějakých životních událostí. Ukazovali jimi hlavně svou zbožnost, úctu a vděk.

3.1.1.2 Kaple, kapličky

Dle knihy Aleny a Vlastimila Vondrušky „Církev“ (2014) je kaple univerzální církevní prostor, který slouží k náboženským úkonům. Kniha dále říká, že byly tyto prostory odděleny od kostelů na nefarní stavby v dobách, kdy se začal formovat systém církevní správy. Kaple tedy v těchto dobách nevlastnily plná farní práva. Jejich vysvěcení až do dob baroka (tedy 17. - 18. století) nebylo nutností. Kaple, které se však nacházely na vesnicích, často nebyly vysvěcené ani poté.

Kaplí existuje mnoho typů. V této práci si ale povíme jen o několika z nich. Zaměříme se na kaple samostatné a výklenkové. Dále pak existují například také kaple hřbitovní (které vznikaly převážně kvůli atraktivitě hřbitovů), chrámové (které se nacházejí uvnitř kostelů), či kaple křestní. (Vondrušková, Vondruška, 2014)

Samostatné kaple vznikaly již od počátků křesťanství, ale největší rozmach v jejich stavbě řadíme do 13. století. Oproti nim kaple výklenkové zaznamenaly rozšíření až v dobách baroka (kdy celkově započala největší výstavba drobných církevních staveb na venkovech a vesnicích). Tyto kaple nebyly příliš finančně nákladné, proto je stavěli i obyvatelé vesnic. Co se týče jejich vzhledu, mívaly stříšku a v jedné stěně výklenek. Ve výklenku se nacházel například obraz nebo plastika. Stavět se mohly téměř na jakémkoli místě, ale nejčastěji se vystavovaly na křižovatkách, na návších či na polích. (Vondrušková, Vondruška, 2014)

„Kaple byly určeny k uctívání Boha, Panny Marie a světců.“ Jak už bylo poznamenáno v předchozím odstavci, kapličky byly stavěny nejčastěji na návších obcí, ale také na nějakých významných místech (vrchy, prameny, cesty). Existuje několik oblastí, kde se objevují kaple zasvěcené jen jednomu určitému světcovi. Nacházejí se většinou na trasách nějakých poutních cest. Vybavení kapliček na venkově je často velmi jednoduché s pouze skromnou výzdobou. (Šimečková, 2009, s. 30)

Na vesnicích kapličky zejména vznikaly, aby nahradily kostel a lidé se zde mohli pomodlit. (Hájek, Bukačová, 2006, s. 60)

3.1.1.3 Zvoničky

V České republice pocházejí nejstarší zvoničky již z 16. století. Nejvíce jich vznikalo po vydání tzv. ohňového patentu Marií Terezií z roku 1751. Ten nařizoval případné vzniklé požáry ohlašovat zvoněním. Měly tedy především poplašnou funkci, ale také ohlašovaly například poledne, úmrtí občana dané vesnice nebo klekání.

Nejstarší podobu zvoničky představoval pouze zvon zavěšený na stromě. O něco později vznikaly tzv. vidláky. Vidláky byly rozsochy stromů opatřené stříškou. Nejmodernější podobou zvoniček, kterou dnes nejčastěji potkáváme, jsou kulatinové sloupky z kamene či cihel, které mají na vrchu zvon skrytý pod stříškou. (Šimečková, 2009, s. 33)

3.1.1.4 Boží muka

Boží muka částečně vzhledově připomínají morové sloupy, ale oproti nim jsou vystavěny především na vesnicích. Symbolizují povětšinou utrpení Ježíše Krista, které mají připomínat lidem. Jedná se o kamenný (v jiných případech zděný nebo také dřevěný) sloupek. Na jeho vrchu se v dřívějších dobách nacházel například křížek, později se započala stavět i stříška, například s nějakou plastikou. (Vondrušková, Vondruška, 2014) Na božích mukách byly vyobrazovány výjevy Kristova mučení- obvykle scény z křížové cesty. Nejčastěji můžeme potkat bičování Krista, padajícího Krista pod tíhou kříže, nebo korunování trnovou korunou. (Šimečková, 2009, s. 28)

Na Božích mukách také můžeme spatřit nápisy. Tyto nápisy jsou, jak se můžeme dozvědět v knize Tomáše Hájka a Ireny Bukačové „Příběh drobných památek“ (2006, s. 57), plně lidové upřímné zbožnosti a poezie. Je to podle této knihy z důvodu, že vznikaly převážně v době, kdy „vázané“ slovo bylo součástí běžné lidské mluvy.

Boží muka byla oproti křížům výrazně složitější a obraznější. Kvůli jejich náročnosti už nemohly být vytvářeny jen obyčejnými vesnickými tesaři, ale skutečnými profesionály. (Hájek, Bukačová, 2006, s. 58) Vznikaly především v dobách pozdní gotiky a to až do 19. století.

Jejich umístění pak bylo převážně na cestách (kvůli kolemjdoucím poutníkům) či v krajině na viditelných nebo důležitých místech. Často se s nimi také můžeme setkat v krajině na místech, kde fungují jako rozcestníky. (Hájek, Bukačová, 2006, s. 58-60)

3.1.1.5 Sochy, sousoší světců

Podle knihy „Od kapličky ke křížku“ Pavly Šimečkové (2009, s. 34-35) se u nás volně stojící sochy a sousoší objevovaly až od poslední čtvrtiny 17. století. Zároveň také vznikaly sloupy se stojícími sochami světců na vrcholu. Prvním ze sloupů, který se na našem území objevil, byl Mariánský sloup na Staroměstském náměstí v Praze. Nejčastější postavou, která byla u nás na vrcholy sloupů umísťována, byla Panna Marie. V barokní době pak patřil k nejčastěji vyobrazovaným světcům Sv. Jan Nepomucký. Svou oblibu si udržel po dlouhou dobu, jelikož řada jeho soch vznikala ještě v 19. století. Dále byla také často zobrazována Kalvárie jakožto skupina tří soch- Ukřižovaný, Matka boží Bolestná a svatý Jan.

3.1.2 Ochrana památek (Památková péče)

Samotný pojem „památká“ definoval v roce 1926 Zdeněk Wirth slovy „*Památká v dnešním slova smyslu - řečeno všeobecně - je význačný předmět připomínající nám minulost bez ohledu na to, zda dalekou či blízkou, zda minulost přírody či člověka, národa či jednotlivce a bez ohledu na to, je-li to produkt přírody nebo umělý výtvar ruky lidské.*“ Jedná se o novější pojem, který se postupem času upřesňoval. Památkou může být tedy téměř cokoli, co se nějakým způsobem pojí s minulostí. Mohou to být památky osobního charakteru- například hůl po pradědovi, nebo také chrámy, zámky, hrady či sochy a sousoší. Označení památka si ale jistě zaslouží i lidová architektura. (Herout, 1986, s. 11)

Snaha o ochranu a počátky zájmu o lidové stavitelství řadíme dle knihy „555 památek lidové architektury České republiky“ (2000, s. 15) do 2. poloviny 19. století. Jak uvádí zmiňovaná kniha, důvodem pro to mohla být emancipační snaha českého národa za existence rakousko-uherské monarchie. Zlom nastal po vydání zákona č. 22/1958 Sb., o kulturních památkách, který se věnoval ochraně vesnických sídel.

V tomto zákoně se také poprvé používá označení „kulturní památka“. (Herout, 1986, s. 11) Později pak vznikl zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči. Nejvýraznější pozitivní posun v přístupu k ochraně ze strany státních orgánů však nastal až po roce 1989. (David, Soukup, 2000, s. 15)

O postupu a zásadách, kterých bychom se při obnově a péči o drobné památky v krajině měli držet, mluví kniha „Chraňte památky...půjčte jim na zimu svetr“ Natálie Belisové. (2008, s. 41-63) Tato kniha je sborníkem příspěvků ze semináře na toto téma, který se konal v roce 2008 v Děčíně. Jedna z kapitol je věnována krokům, které jsou důležité před tím, než začneme památku obnovovat. V první řadě je zde zmiňováno shromáždění obrazového materiálu- tedy fotografií nebo případně kreseb. Tento krok je důležitý hlavně proto, abychom mohly vzhled památky rekonstrukcí co nejvíce přiblížit vzhledu původnímu. Dalším krokem pak je shromáždění archivních zpráv. Těmi jsou různé soupisy staveb, kde jsou často i detailně objekty popsány. V archivech se může povést dohledat i například dobové náčrtky či plánky staveb. Třetím důležitým krokem, který sborník zmiňuje je ochrana stanoviště, na kterém stavba stojí. Často totiž stavba bývá s tímto místem přímo propojena, proto ji nelze jen tak přesunout na nějaké jiné- vhodnější, či hezčí místo. Posledním krokem před tím, než dojde k samotné obnově pak je doplnění různých chybějících částí, úprava okolí i zhotovení nových nápisů. V případě zhotovení nových nápisů se jedná například o situaci, kdy je text na stavbě napsán cizím jazykem. Je také důležité zvážit, zda je pro nás důležitější kvantita nebo kvalita. Tedy zda je lepší opravdu důkladně obnovit jednu památku, nebo se ne tak detailně zaměřit na větší množství. V tomtéž sborníku se pak můžeme dočíst i o postupu při rekonstruování staveb. Detailně je zde popsána obnova historických dřevěných konstrukcí, povrchové úpravy, odvlhčování, nebo opravy a konzervace litinových křížů. (Belisová, 2008)

Náklady, které jsou pak na různé opravy a údržby potřeba, se liší jak dle typu stavby, tak také dle typu opravy. Například ceny restaurování soch a sousoší jsou vyšší, než ceny při restaurování křížků. Důležitým aspektem je velikost restaurované stavby, místo kde stojí, ale samozřejmě i její stáří a dosavadní stav.

Ceny restaurování, rekonstrukcí či osazování křížků se pohybují v řádech desetitisíců (v případě rekonstrukce a restaurování například 65 000,- Kč, v případě osazení a restaurování například 23 000,- Kč). V případě rekonstrukce a restaurování sousoší se může cena vyšplhat až na 150 000,- Kč. V případě větších nebo zanedbanějších soch však ještě výše. (Ceník prací, 2016)

3.2 Právní aspekty

3.2.1 Zákon o státní památkové péči

Důležité informace o péči o kulturní památky- tedy i o drobné sakrální památky, upravuje zákon o státní památkové péči z roku 1987 (zákon č. 20/1987 Sb.). Můžeme se zde dočíst, jaké činnosti při ochraně památek stát provádí, které movité a nemovité věci jsou považovány za kulturní památky, i například jak se daná věc za kulturní památku prohlašuje. Státní památkovou péči provádí Ministerstvo kultury, krajské úřady a obecní úřady s rozšířenou působností.

Část první (§ 1 - § 8) – Základní ustanovení

Část druhá (§ 9 - § 20) – Péče o kulturní památky

Část třetí (§ 21 - § 24) – Archeologické výzkumy a nálezy

Část čtvrtá (§ 25 - § 34) – Orgány a organizace státní památkové péče

Část pátá (§ 35 - § 41) – Opatření při porušení povinností

Část šestá (§ 42 - § 47) – Ustanovení společná a závěrečná

V první části tohoto zákona se můžeme dočíst o tom kdo, za jakých okolností a za jakých podmínek může danou movitou či nemovitou věc za kulturní památku prohlásit. Dále také jaký je při tom postup, jaká vyjádření jsou k prohlášení potřeba a v § 7 že jsou kulturní památky evidovány v Ústředním seznamu kulturních památek České republiky.

Část druhá tohoto zákona se věnuje tématu péče o kulturní památky. § 9 nám říká, že vlastník kulturní památky o ni musí pečovat na vlastní náklady. V případě, že je vlastníkem památky stát, se o tyto činnosti stará nějaká pověřená organizace. Zároveň se zde dočteme, že povinnost pečovat o památku má i ten, kdo ji užívá či má u sebe. Dalším důležitým paragrafem v této části zákona je § 14 věnující se obnově kulturních památek. Dočteme se zde o tom, co musí majitel památky udělat, aby k případné úpravě či opravě došlo. V dalších paragrafech se dočteme, kdo smí tyto práce provádět, jaké musí splňovat podmínky, a že jsou tyto osoby evidovány Ministerstvem kultury.

§ 15 poté pojednává o opatřeních k zajištění péče o kulturní památky. V rámci toho se dozvíme, co nastává, když vlastník zanedbává údržbu dané památky.

Další důležitou součástí této části je část věnovaná příspěvkům na zachování a obnovu kulturní památky. (§ 16) Příspěvky dle této části zákona může poskytnout obec, kraj a ve výjimečných případech také Ministerstvo kultury ze státního rozpočtu.

Čtvrtá část zákona o státní památkové péči pak pojednává o orgánech a organizacích státní památkové péče. Orgány památkové péče jsou Ministerstvo kultury, krajské úřady a obecní úřady s rozšířenou působností. V této části zákona se dozvíme, co má každý z orgánů na starost. Například, že Ministerstvo kultury zřizuje památkovou inspekci, která vykonává dozor nad dodržováním tohoto celého zákona. Také, co se děje v případě, kdy inspekce objeví nějaký nedostatek.

O opatřeních při porušení povinností se dočteme v páté části zákona. Jsou zde uvedeny pokuty, které mohou být fyzickým či právnickým osobám (v případě že jednají v rozporu s tímto zákonem) uděleny.

Zároveň je uvedena i splatnost této pokuty. Ta je do třiceti dnů, kdy nabylo právní rozhodnutí, jímž byly uloženy. Vymáhání těchto pokut má na starost orgán státní památkové péče, který je uložil.

Úplné znění zákona č. 20/1987 Sb. na webových stránkách:
<http://www.arup.cas.cz/?cat=637>

3.3 Ekonomické aspekty

Tato část práce uvádí způsoby získávání finančních prostředků na obnovu nebo jiný zákrok na drobných památkách, přičemž finančními prostředky se myslí například dotace. O dotace mohou majitelé žádat v rámci určitých dotačních programů. Žádosti mohou podávat u obcí, krajů, státu (respektive ministerstev) i například u Evropské unie. Dotace ale poskytují i jiné organizace či nadace. Žádat o dotace z těchto zdrojů je možné pouze v případě, že daný subjekt vyhlásí výzvu k zaslání žádostí o ně. Žadatelé musí splňovat stanovené podmínky dotačních programů, které subjekty vyhláší a zaslat žádost v předepsané formě a období. Jak říká Ing. arch. Vojtěch Pošmourný v knize „Návod k použití: Získání finančních prostředků na obnovu kulturních památek“- paradoxně platí, že získat vyšší dotaci je jednodušší, než získat dotaci nižší. Pro získání grantu také musíme mít předem připravený projekt, ze kterého musí být jasné, jaké metody budou při obnově použity a musí být také jasně definována celá myšlenka plánovaného projektu. (Pošmourný, 2014)

3.3.1 Fondy a dotační programy

3.3.1.1 Žádosti u krajů- Středočeský kraj

Tato bakalářská práce je zaměřena na drobné církevní stavby v jednom z okresů Středočeského kraje, proto v případě žádostí podávaných u krajů jsou zde uváděny právě a pouze programy a fondy tohoto kraje.

Postup žádání

Žádosti o udělení dotací se musí vždy podat do určitého termínu, který vyhlásí příslušný krajský úřad. Důležité je podat žádost jak v elektronické podobě prostřednictvím internetové aplikace, tak v podobě písemné. Zároveň s ní musí být doručeny také povinné přílohy. Žadatel o dotaci musí splňovat podmínky daného fondu, u kterého o dotaci žádá. V daném roce může žádost u každého tohoto fondu podat na jeden projekt pouze jednu.

Středočeský kraj každý rok vypíše dotační program, který je zaměřen právě na rozvoj jeho samotného. Na obnovu kulturních či drobných památek v něm je pak zaměřený Středočeský Fond kultury a obnovy památek. (Středočeský kraj, 2016)

3.3.1.1.1 Středočeský Fond kultury a obnovy památek

Z tohoto Fondu jsou podporovány 4 základní oblasti. Jedná se o oblast podpory obecních knihoven, podporu obnovy kulturních památek, podporu drobných památek a podporu kultury. Zmiňovaný Fond je zdrojem financí, které jsou čerpány do různých programů. V následujících odstavcích jsou zmiňovány ty programy, které lze využít při obnově drobných sakrálních staveb, a které využívají prostředky ze státního rozpočtu. (Středočeský kraj, 2016)

3.3.1.1.1.1 Program péče o vesnické památkové rezervace, vesnické památkové zóny a krajinné památkové zóny

Tento program spadající pod Ministerstvo kultury je zaměřen na zachovávání a obnovování kulturních památek. Jedná se převážně o památky lidové architektury, což jsou jak zemědělské usedlosti či chalupy, tak ale i kapličky či boží muka. Aby ovšem mohly být z tohoto programu dotovány, musely by se nacházet na památkově chráněných územích. (Ministerstvo kultury, 2016)

3.3.1.1.1.2 Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností

O dotaci z tohoto programu, který spadá stejně jako předcházející pod Ministerstvo kultury, mohou žádat vlastníci kulturních památek prostřednictvím obecních úřadů obcí s rozšířenou působností. Program tak tím umožňuje se těmto obecním úřadům podílet na zachování kulturních památek na území, které mají pod správou. Program je určen hlavně na obnovu a zachování nemovitých kulturních památek (které nejsou národními kulturními památkami, nestojí v žádné památkové zóně nebo rezervaci, a jejich majitelem není stát). Minimální částka, která je poskytována činí 50 000,- Kč. (Ministerstvo kultury, 2016)

3.3.1.1.1.3 Havarijní program Ministerstva kultury ČR

V případě naléhavosti opravy nemovité kulturní památky je možné využít tento dotační program. Jedná se nejčastěji o naléhavý stav střech či nosných konstrukcí stavby. (Ministerstvo kultury, 2016)

V roce 2016 bylo možné podávat žádosti o dotace ze Středočeského fondu kultury a obnovy památek v termínu od 14. ledna 2016 do 1. února 2016. Bylo tak možné učinit prostřednictvím internetové aplikace a podáním fyzické žádosti na Krajském úřadu Středočeského kraje (spolu s povinnými přílohami a úředně ověřeným podpisem). Žádosti bylo v této době možno podávat do všech 4 již výše zmiňovaných základních oblastí podpory. Vlastníci drobných staveb však mohli využít pouze 2 z nich, a to oblast podpory kulturních památek a oblast podpory drobných památek. Pro všechny skupiny byla na webových stránkách vypsána kritéria, která pro podání musí splňovat. (Středočeský kraj, 2016)

3.3.1.1.2 Středočeský Fond rozvoje měst a obcí

Dalším Fondem spadající pod Středočeský kraj je Středočeský Fond rozvoje měst a obcí. I on nabízí programy, které je možné v určitých situacích využít na obnovu drobných památek. Fond však poskytoval dotace naposledy v roce 2014.

3.3.1.1.2.1 Program obnovy venkova

Pro obnovu drobných sakrálních staveb byl velmi vhodný program obnovy venkova. Tento program se dal mimo jiné využít i v oblasti obnovy či výstavby základních škol, mateřských škol, radnic, úřadů, kulturních zařízení a mnoha jiných. Středočeský kraj v rámci tohoto programu poskytoval dotace obcím s počtem obyvatel nižším než 2 tisíce osob. Program byl součástí Středočeského Fondu rozvoje měst a obcí od roku 2010. Minimální výše dotací, o které si u něho mohly obce žádat, byla 50 000,- Kč a maximální výše dotace 500 000,- Kč. Zároveň však musela být minimální spoluúčast žadatele 5 %. Maximální spoluúčast kraje byla pak 95 %. (Středočeský kraj, 2013)

3.3.1.1.3 Středočeský Fond cestovního ruchu

Dalším Fondem, který mohl pomoci obcím v návštěvnosti a zájmu o ně byl Fond cestovního ruchu. Stejně jako fond předchozí, i tento fond naposledy poskytoval dotace v roce 2014. V jeho rámci kraj přispíval zejména na propagační materiály cestovního ruchu, údržbu značení pěších i cyklistických tras či na výstavbu turistických informačních center. O tento typ dotací mohly žádat obce, města, svazky obcí, spolky i například nestátní neziskové organizace. Minimální výše dotace činila 50 000,- Kč a maximální 300 000,- Kč. Stejně jako v případě programu obnovy venkova byla pak minimální spoluúčast žadatele 5 % a maximální spoluúčast kraje 95 %. (Středočeský kraj, 2013)

3.3.1.2 Žádosti u ministerstev

Kromě Ministerstva kultury poskytuje dotace, které se dají na tento typ oprav využít, i Ministerstvo zemědělství. V letošním roce (do 15. března 2016) je využitelný jeho Program 16. Udržování a obnova kulturního dědictví venkova.

3.3.1.2.1.1 Program 16. Udržování a obnova kulturního dědictví venkova

Dotace z tohoto programu jsou mimo jiné poskytovány na obnovu kulturních prvků venkovské krajiny. V rámci programu je několik podprogramů. Jeden z podprogramů se týká obnovy a údržby kapliček, křížů, božích muk, křížových cest, soch, sousoší, i například hřbitovů a dalších kulturních prvků venkovské krajiny. O dotaci z tohoto podprogramu mohou žádat obce s méně než 5 000 obyvateli, spolky, zájmová sdružení právnických osob, obecně prospěšné společnosti, vlastníci objektů nebo uživatelé pozemku, na kterém se objekt nachází. Žádost o tuto dotaci se předkládá na příslušném pracovišti Státního zemědělského intervenčního fondu. (Ministerstvo zemědělství, 2016)

3.3.1.3 Žádosti o podporu Evropské unie

Žádat o podporu EU mohou kraje, obce, malé a střední podniky, vysoké školy i například fyzické osoby (základem je jejich IČO¹). Projekty, které Evropská Unie dotuje, jsou buď investiční (tzv. trvalé) nebo neinvestiční (tzv. měkké). V investičních projektech jde o pořízení nějakého dlouhodobého majetku- např. pozemku, v druhých zmiňovaných jde o investici do lidských zdrojů- vzdělávací programy a jiné. (Tauer, Zemánková, Šubrtová, 2009)

Tyto investiční a neinvestiční projekty, na které je možno získat podporu, jsou dále členěny do různých oblastí. Pro příklad si některé oblasti vyjmenujeme- je to doprava, rozvoj cestovního ruchu, rozvoj měst a obcí, ochrana životního prostředí, rozvoj lidských zdrojů a další. V případě rekonstrukcí či oprav drobných církevních staveb by se tedy jednalo o oblast „rozvoj měst a obcí“ nebo „rozvoj cestovního ruchu“. (Tauer, Zemánková, Šubrtová, 2009)

Dotace, ať už z Evropské unie nebo jiných zdrojů, mají prospěch pro občany daných obcí, samotné obce, ale i například školy a žáky v nich.

Způsob žádání

Již v předchozích odstavcích zmiňovaná kniha říká, že je nutné se při vytváření projektové žádosti detailně seznámit s aktuální platnou verzí dokumentace ke konkrétnímu projektu. Je také velmi důležité si nejprve určit, jestli je vůbec náš konkrétní zadaný projektový záměr možné financovat z toho konkrétního operačního programu, u kterého o dotaci žádáme. Abychom se o tom přesvědčili, musíme nejprve zpracovat projektový rámec, ve kterém jsou všechny předpoklady nutné k realizaci projektu. Dále musíme zpracovat logický vztah mezi aktivitami, výstupy a výsledky projektu. (Tauer, Zemánková, Šubrtová, 2009)

V projektovém záměru si určíme naše hlavní cíle (tedy čeho chceme dosáhnout), účel (tedy co nám to přinese), a co je naším výstupem a aktivitou. Výstupem je například samotné parkoviště, aktivitou vybudování parkovacích míst. (Tauer, Zemánková, Šubrtová, 2009)

---

¹ IČO- identifikační číslo osoby

Abychom ovšem mohli vůbec o dotaci žádat, musí nejprve nějaký z fondů vyhlásit výzvu k podávání žádostí o ni. Výzvy mají vždy stanovený termín, do kdy je žádosti možné podávat. Samotná žádost se pak podává v elektronické podobě, která je k nalezení na webových stránkách Ministerstva pro místní rozvoj ČR.

Pod Evropskou unií spadá několik strukturálních fondů. Je to například Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF), Evropský sociální fond (ESF) nebo Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD). Tématu, kterému se tato práce věnuje, je nejbližší Evropský fond pro regionální rozvoj. (Strukturální a investiční fondy EU, 2012)

3.3.1.3.1 Evropský fond pro regionální rozvoj

Tento fond podporuje zejména investiční projekty. Je to například výstavba silnic či železnic, rozvoj a obnova sportovních areálů, výsadba regenerační zeleně, ale také rekonstrukce kulturních památek. Na programové období 2014-2020 má tento fond vyčleněn 24 miliard eur. (Strukturální a investiční fondy EU, 2012)

3.3.1.3.1.1 Integrovaný regionální operační program (IROP)

Jedním z programů, který se mimo jiné zabývá podporou kultury a cestovního ruchu, je Integrovaný regionální operační program (IROP). IROP byl schválen teprve v roce 2015, tudíž je to úplně nový program. Zaměřuje se především na podporu infrastruktury, veřejné správy, konkurenceschopnosti, ale i jiných oblastí. Zajímavostí tohoto programu je, že svou podporu směřuje do všech krajů České republiky, kromě hlavního města Prahy (tam pouze v případě e-governmentu). IROP vychází ze zkušeností již realizovaného Integrovaného operačního programu (IOP) a Regionálních operačních programů (ROP). Rozdíl mezi ním, a dalšími dvěma zmiňovanými je v podporovaných aktivitách. IROP je oproti nim také zaměřený primárně na konkurenceschopnost.

IROP se sice zaměřuje i na revitalizaci kulturních památek, ovšem v období 2014-2020 se jedná pouze o Národní kulturní památky (NKP), památky zapsané v UNESCO, nebo o kandidáty na zapsání do tohoto seznamu.

Na tento program je z celkové částky 24 miliard eur vyčleněno 4,6 miliard eur. Žádosti se mohou podávat až do 31. března 2016. (Evropský fond pro regionální rozvoj, 2012)

3.3.1.4 Žádosti u jiných organizací, nadací

3.3.1.4.1 Nadace VIA- Fond kulturního dědictví

Žadatelé o dotaci z Fondu kulturního dědictví mohou být nestátní neziskové organizace (jako například spolky, nadace či nadační fondy), účelová zařízení církví, farností a obce. Program má podtitul „Darujeme památkám nový příběh“, a je zaměřen na opravy a ožívování drobných památek. Důležitou roli v programu hraje také míra zapojení veřejnosti. Výše finanční částky, kterou poskytuje je až 40 000,- Kč. Dále pak také příspěvek v částce 2 000,- Kč na odborné konzultace projektu. (Dotace, 2016)

3.3.1.4.2 Nadace ČEZ- Podpora regionů

Dotace z tohoto programu jsou určeny právnickým osobám. Primárním účelem je podpora veřejně prospěšných projektů, ale je ho možné využít i k ochraně památek. Program probíhá již od roku 2013 a žádosti se u něj mohou podávat průběžně. (Dotace, 2016)

4 VLASTNÍ PRÁCE

4.1 Cíl a metodika výzkumu

4.1.1 Cíl výzkumu

Primárním cílem vlastní práce je zhodnocení stavu drobných církevních staveb na území mikroregionu Dolnobřežansko. Cílem je také zjistit, čím je jejich stav ovlivněn. Tedy zda prošly nějakou rekonstrukcí, jaké je jejich stáří, či na jakém místě stojí. V případě, že rekonstrukcí prošly, jak byla nákladná a zda na ni byla poskytnuta nějaká finanční dotace. V případě, že nebyla, jestli o ni bylo alespoň žádáno a zda o možnostech jejího udělování majitelé vědí.

4.1.2 Metodika výzkumu

Vlastní výzkumná část práce je založena na provedení terénního výzkumu v lokalitě, při kterém byla použita technika nezúčastněného pozorování. Objekty v lokalitě byly zdokumentovány pomocí fotografií. Dále byla v rámci výzkumné části použita metoda dotazování, a to hlavně při rozhovorech a osobních schůzkách se zastupiteli (nebo jinými pracovníky) daných obcí. V případě nemožnosti sjednání osobních schůzek probíhala komunikace telefonicky nebo pomocí emailů. V některých případech byla použita i metoda studia dokumentů, a to při nahlížení do smluv.

Pro hodnocení stavu staveb byla vytvořena vlastní pětistupňová škála hodnocení. Pro každý stupeň hodnocení byla stanovena kritéria. Ta se týkala především jejich stáří, umístění (i například vzhledu okolí) a fyzického vzhledu samotné stavby.

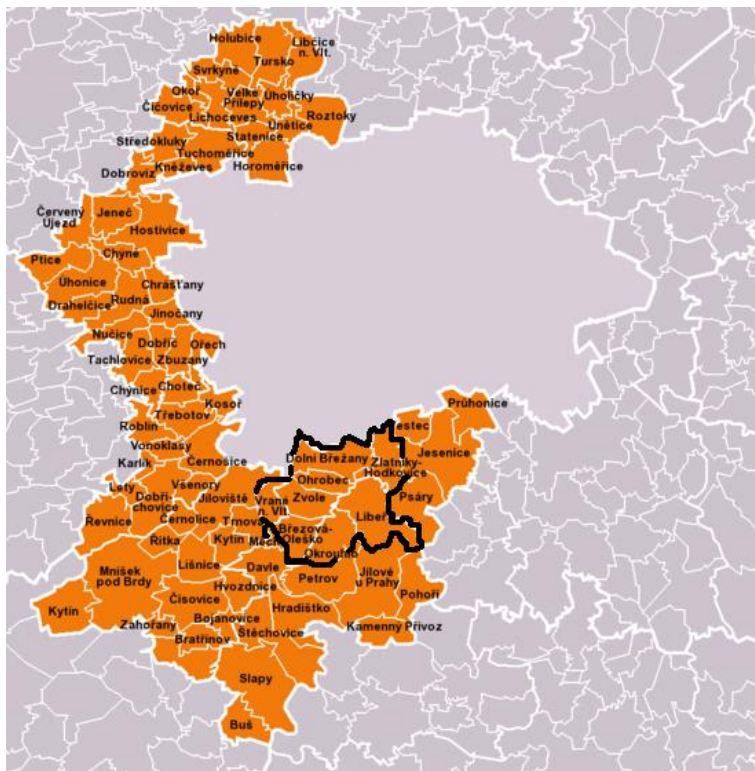
4.2 Vymezení vybrané oblasti

Dobrovolný svazek obcí Dolnobřežansko (Mikroregion Dolnobřežansko)

Vlastní část práce je zaměřena na terénní výzkum v 8 větších obcích, pod které často spadají ještě další- menší obce. Tyto obce se nacházejí v okrese Praha-západ, který náleží do Středočeského kraje a představují dobrovolný svazek nazývaný též jako mikroregion Dolnobřežansko. Jedná se o obce Zlatníky - Hodkovice, Dolní Břežany, Ohrobec, Zvole, Vrané nad Vltavou, Březová - Oleško, Okrouhlo a obec Libeň - Libeň.

Součástí obce Dolní Břežany jsou menší obce Lhota, Jarov a Zálepy. V případě obce Zvole jsou to poté Černíky a u Okrouhla obec Záhořany.

Tyto obce mají často velmi malou rozlohu a malý počet obyvatel, proto jsou sdružovány s těmi většími obcemi.

Obrázek 1- Mikroregion Dolnobřežansko

Na obrázku je možné vidět černě ohraničený mikroregion v rámci okresu Praha-západ. Je také vidět, že mikroregion přímo sousedí s Prahou.

Dobrovolný svazek obcí Dolnobřežansko vznikl v roce 2003. Jeho hlavní činností je ochrana a prosazování společných zájmů obcí, a to například v oblastech školství, cestovního ruchu, veřejné osobní dopravy nebo školství. Za dobu jeho existence například zastřešil výstavbu zrychlovací stanice vodovodu pro některé z obcí, nebo se díky němu podařilo rozšířit počet autobusových spojů. Tím došlo k zlepšení dostupnosti obcí mezi sebou i dostupnosti s hlavním městem Prahou. (Mikroregion Dolnobřežansko, 2015)

V rámci této bakalářské práce došlo ke zmapování všech vybraných obcí. Celkem bylo na území nalezeno 21 drobných sakrálních staveb. Informace o nich se nacházejí v následujících odstavcích a jejich fotodokumentace poté tvoří přílohy práce.

4.3 Kritéria hodnocení stavu drobných památek

Pro zodpovězení výzkumné otázky, zdali se vlastníci drobných církevních památek starají o svůj majetek (tedy sakrální stavby) tak, jak mají je potřeba zhodnotit jejich stav. Je zde několik kritérií, které se v hodnocení stavu zohledňují- kdy byla památka opravována/rekonstruována, jaké je její stáří, prostředí ve kterém stojí a nejdůležitějším faktorem je její fyzický vzhled. Při součtu všech těchto kritérií se nám zjeví celkový obraz, který nám pomocí procentuální škály řekne, jak na tom památka je. Při hodnocení pak použijeme školní známkování v rozmezí od 1 do 5, které je dále i slovně pojmenováno.

Škála hodnocení:

- 1 -100-80 % - Velmi dobrý
- 2- 79-60 % - Uspokojivý
- 3- 59-40 % - Průměrný
- 4- 39-20 % - Nepříliš dobrý
- 5- 19-0 % - Velmi špatný

Kritéria hodnocení:

Velmi dobrý: Na stavbě proběhla oprava v posledních 5 letech. Má neponičenou omítku, ani jinou část. Její proběhlá rekonstrukce je patrná.

Uspokojivý: Stavba prošla opravou v posledních přibližně 15 letech. Stále je tedy v dobrém stavu, nejsou patrná žádná poničení, případně pouze menších rozměrů.

Průměrný: Stavba je na první pohled v celkem dobrém stavu, ale při důkladnější prohlídce jsou zpozorovány nedostatky. Má například poničenou omítku, ulomený podstavec nebo jiný nedostatek podobného typu. Oprava na ní mohla proběhnout v posledních 30 letech.

Nepříliš dobrý: Stavba není v příliš dobrém stavu, avšak stále není zřícená. Opravu prošla před více než 30 lety, nebo opravována nebyla.

Velmi špatný: Stavba je ve velmi špatném stavu. Na první pohled je rozpadlá, zřícená či zrezivělá. Je zde potřeba brzká rekonstrukce.

4.4 Jednotlivé obce a církevní stavby na jejich území

4.4.1 Obec Zlatníky - Hodkovice

Obec Zlatníky - Hodkovice se skládá ze dvou původních útvarů, a to Zlatník a Hodkovic. Obec v posledních letech prošla výraznou modernizací, a to jak v oblasti infrastruktury či například vybuodovala sportovní areál a novou část školy. Většinu užitých nákladů si hradila obec z vlastních prostředků, které získala zejména prodejem pozemků. Právě vzhledem k dobré finanční situaci a nulové nezaměstnanosti obec nezískává téměř žádné dotace. Obec není zajisté chudá ani na památky, kterých tu můžeme nalézt hned několik. Dominantní je kostel Sv. Petra a Pavla. Jeho vlastníkem je fara, ovšem při nedávné rekonstrukci střechy věnovala část peněz i obec. Kostel má nově zhotovenou věž včetně krovu. Obec plánuje přispět i něco přes 1 milion korun na odvlhčení kostela, které by mělo do 3 let proběhnout. V blízkosti kostela stojí pomník památce národního osvobození v roce 1918. Ulice Ke Zlatníkům, která spojuje Zlatníky a Dolní Břežany, také vede kolem místního hřbitova, na kterém můžeme nalézt pomník obětem 2. světové války.

Co se týče drobných sakrálních staveb, i několik takových tu najdeme. Při výjezdu z obce Zlatníky ulicí Libeňská potkáme *křížek* stojící pod památným stromem. Další drobnou stavbou je poté *kaplička* stojící přímo u silnice mezi oběma sdruženými obcemi.

Na návsi v Hodkovicích pak můžeme vidět *zvoničku*, památník obětem první světové války a také původní zámeček. (Zlatníky – Hodkovice, 2007)

Křížek u silnice- Libeňská

Stav: Uspokojivý

Křížek stojící pod památným stromem prošel rekonstrukcí přibližně před 10-12 lety. Tato rekonstrukce byla primárně zapříčiněna modernizací infrastruktury a zavedením kanalizace. Rekonstrukce proběhla z vlastních prostředků, žádná dotace na ni získána nebyla.

Kaplička- ulice Zlatnická

Stav: Velmi dobrý

I další z drobných staveb, stojících na tomto území prošla v nedávné době rekonstrukcí. Kaplička byla opravována přibližně 3-4 roky zpět. I na tuto obnovu bylo žádáno o dotaci, a však vzhledem k již výše zmíněným důvodům nebylo žádosti vyhověno. Na opravu kapličky se skládala skupina občanů a výše nákladů činila něco kolem 50 000,- Kč. Díky tomu, že starosta obce vlastní stavební firmu, byl získán některý materiál na opravu levněji. Samotnou rekonstrukci poté provedl místní stavař.

V případě vandalismu nebo nějakého poškození, hradí vždy opravy obec ze svých prostředků. Po proběhlé rekonstrukci již neprobíhá údržba v příliš velké míře, případně se o ni stará místní fara.

Kaplička je na první pohled ve velmi dobrém stavu i z důvodu, že má téměř nepoškozenou omítku.

Zvonička na návsi v Hodkovicích

Stav: Uspokojivý

Tato drobná stavba stojící na návsi v Hodkovicích rekonstrukcí prozatím neprošla, avšak je plánována. Zvonička přesto vypadá zachovale a nemá výrazné poškození. Na její opravu je opět podána žádost o dotaci.

Obec Zlatníky - Hodkovice nejčastěji žádá o dotace z krajských zdrojů.

4.4.2 Obec Dolní Břežany (Lhota, Jarov, Zálepy)

Obec Dolní Břežany je jistě jedna z nejnávštěvnějších a největších obcí ve vybrané oblasti této práce. Žije zde přibližně 4000 obyvatel. Obec sousedí ze severní a západní strany s hlavním městem Prahou, na jižní straně s obcí Ohrobec a na východě s obcí Zlatníky-Hodkovice. Dolní Břežany mají dobrou dopravní dostupnost, jelikož se zde kříží hned několik autobusových linek.

V posledních letech proběhlo v obci mnoho změn a mnoho rekonstrukcí a výstaveb. Některé opravy se týkaly také drobných církevních staveb na tomto území. Nejprve si řekneme, jaké stavby zde můžeme nalézt. Přímo na návsi, tedy v samém středu obce, se nachází *Sousoší Kalvárie*. V obci nalezneme také dva *historické kříže s odlitkem těla Krista, Kapličku Svaté Anežky*, a na návsi v obci Lhota další *kapličku*. V neposlední řadě zde také můžeme objevit *křížek* u cesty mezi Břežany a Lhotou.

V Břežanech a přilehlých oblastech můžeme nalézt i další turistické zajímavosti, které již však nespádají pod drobné církevní stavby. Je to například nedaleké Hradiště a Oppidum Závist. Vede zde naučná keltská stezka, po které dojdeme až k již zmíněnému oppidu, které zde bylo založeno již kolem roku 500 př. n. l. Dále přímo v centru obce stojí renesanční zámek, vybudovaný již kolem roku 1600. Tento zámek v současné době prochází rekonstrukcí a v budoucnu by měl sloužit jako hotel. Jeho součástí je zámecká kaple Sv. Máří Magdaleny. (Dolní Břežany, 2015)

V obcích také stojí dva pomníky, a to Pomník válečným hrdinů a české státnosti (postavený z dotací Ministerstva obrany) a Pomník Vítězslava Háška.

Jak již bylo řečeno výše, v obci v posledních letech došlo k mnoha rekonstrukcím a opravám. Aby mohlo vše proběhnout v pořádku a dle zákona, zaměřili se nejprve zastupitelé Břežan na vlastnické vztahy. U objektů, jejichž majitel nebyl zcela zřejmý, proběhlo tzv. vyvěšení na úřední desku. O vlastnictví se tedy mohli případní majitelé kdykoli během této doby přihlásit, avšak když se žádný majitel nenašel, přešly tyto objekty do vlastnictví obce.

Sousoší Kalvárie

Stav: Uspokojivý

Sousoší stojící na návsi v Dolních Břežanech je pouze kopií originálu, který můžeme nalézt v lapidáriu Národního muzea. Tam byl v roce 2010 obcí darován. Jedná se o jednu z nejvýznamnějších barokních soch v Čechách. Kopie originálu byla vytvořena za pomoci laserového zaměření a z původního díla stojí na návsi pouze originální podstavec.

Historické kříže s odlitkem těla Krista

Stav- kříž Pražská-K Hodkovicům: Uspokojivý

Stav- kříž Jílovská-Ke Zlatníkům: Uspokojivý

V obci se nachází dva tyto kříže. První z nich můžeme vidět na křižovatce ulic K Hodkovicům a Pražská, druhý pak na nároží ulic Jílovská a Ke Zlatníkům. Oba zmíněné kříže pocházejí z konce 19. století

V roce 2009 došlo k opravě těchto dvou křížů. Šlo převážně o litinové ošetření, za kterým stojí místní sochařka. Finanční výpomoc přišla i ze strany Ministerstva pro místní rozvoj. Kříž stojící na křižovatce ulic Jílovská a Ke Zlatníkům byl při této rekonstrukci rozebrán a poté znovu osazen. Zmiňované proběhlo z důvodu, že kamenná podstava byla již skrytá pod zemí.

Křížek u cesty mezi Břežany a Lhotou

Stav: Nepříliš dobrý

Křížek stojící na hraně obce Lhota je jedinou drobnou sakrální stavbou v těchto obcích, která v současné době neprošla rekonstrukcí. Křížek pochází už z konce padesátých let 19. století. Jeho rekonstrukce je však plánována na jaro 2016.

Kaplička Sv. Anežky

Stav: Průměrný

Kaplička, nacházející se v části Břežan nazývané „Na kopečku“ leží až na okraji obce. Můžeme jí nalézt v ulici Ke Kapličce v blízkosti rodinných domů. V dřívějších dobách se na této kapličce nacházely malby, v současnosti je však pouze bílá. Oproti minulosti je také otočená jiným směrem. Ve středu kapličky je vsazen pískovcový reliéf právě Sv. Anežky. Tato kaple prošla rekonstrukcí v roce 2006. Rekonstrukce byla hrazena z vlastních peněz obce. Jak sami zastupitelé obce řekli, o žádnou dotaci nebylo nezbytné žádat, jelikož oprava vyšla řádově na desetitisíce. Po rekonstrukci proběhla církevní slavnost. Jak již bylo řečeno, kaplička byla rekonstruována před 10 lety, což se ale již bohužel stihlo podepsat na její omítce a stavu zdi.

Kaplička na návsi ve Lhotě

Stav: Uspokojivý

Tato kaple byla stejně jako Kaple Svaté Anežky zrekonstruována v roce 2006. Při této rekonstrukci se měnila hlavně střecha, kaplička se znovu omítila a také došlo k výměně zvonce. Po této rekonstrukci byla kaple také znovu vysvěcena.

Tato oprava, stejně jako oprava Kapličky Svaté Anežky v Břežanech, byla hrazena z peněz obce. Nebylo zde nezbytné žádat o žádné dotace.

Stav kapličky ve Lhotě je o něco lepší, než té v Břežanech. Zdi jsou oprýskané spíše jen u země.

4.4.3 Obec Ohrobec

V obci Ohrobec nenalezneme příliš velké množství historických památek, zato zde můžeme vidět rybník na návsi či několik dětských a sportovních hřišť. Poblíž rybníka na návsi a tenisového hřiště ale přece jen můžeme jednu starší *zvoničku* objevit. Dále v Ohrobcí můžeme nalézt 2 pomníky. Oba dva objevíme v části obce nazývané Károv. Prvním z nich je pomník Dr. Antonína Švehly, druhým je pomník obětem 2. světové války. (Ohrobec, 2016)

Zvonička v Ohrobcí

Stav: Velmi dobrý

Zvonička pocházející z roku 1868 je jedinou sakrální stavbou stojící v obci. Na podzim roku 2015 proběhlo zrestaurování této zvonice a následně její posunutí o 6 metrů od původního místa. Zároveň jí byl také zakoupen nový zvon, jelikož původní se nedochoval. Na restaurování obec obdržela dotaci od Krajského úřadu ve výši 110 000,- Kč. Tyto prostředky pocházely z Fondu kultury a obnovy památek. Celková výše nákladu na její přesunutí a restaurování činila 253 235,- Kč. Restaurátorské práce provedl sochař a restaurátor Jan Vích.

4.4.4 Obec Zvole (Černíky)

Obec Zvole byla založena ve 13. století. V současnosti čítá přibližně 1500 obyvatel. V centru obce můžeme nalézt 2 rybníky a v jejich blízkosti nádherný novogotický kostel Sv. Markéty. Pár kroků od kostela stojí pomník na památku první světové války. Z obce Zvole je také možné se vydat po naučné stezce na Zvolskou homoli. Přímo z homole je poté výhled na blízkou obec Vrané nad Vltavou a samotnou řeku Vltavu s přehradou. V obci Zvole se nenachází žádná z církevních staveb řadící se k těm drobným. (Zvole, 2015)

4.4.5 Obec Vrané nad Vltavou

Tuto obec můžeme najít na břehu řeky Vltavy, nedaleko od hlavního města Prahy. Z Prahy je do Vraného také velmi dobrá dostupnost, a to zejména pomocí vlaku. V docházkové vzdálenosti od vlakového nádraží teče řeka Vltava. Na ní v těchto místech také můžeme vidět zdymadlo s elektrárnou. Co se týče historických objektů, nalézá se ve Vraném kostel Svatého Jiří, který stojí ve středu hřbitova s mnoha náhrobky. Součástí areálu kostela je také márnice a kaple. Kaple je ve velmi špatném stavu. Je vlhká, má rozbitou střechu i strop. Z těchto důvodů z ní byly také odneseny obrazy. Na její opravu už bylo několikrát žádáno o dotaci, ovšem bez úspěchu. Během ledna 2016 žádala obec o dotaci znovu u Ministerstva pro místní rozvoj. Celková oprava se odhaduje asi na 650 000,- Kč a žádost o dotaci je přibližně na 300 000,- Kč. Před vraty k tomuto kostelíku stojí jedna z obecních drobných církevních staveb, a to *křížek*. Další *křížek* stojí v blízkosti Vranského nádraží- na místním náměstí. Ten byl po poškození vichřicí obnoven v roce 2000. Nedaleko kostela je také k vidění památník obětem 1. a 2. světové války. Zvykem je dávat k němu při jejich výročí květiny. (Vrané nad Vltavou, 2015)

Křížek u kostela

Stav: Průměrný

Přímo před vstupem do areálu kostela stojí na malém stupínku pod stromem křížek s odlítkem těla Krista. Přestože stojí v takto těsné blízkosti kostela (který je i s celým svým okolím majetkem církve), patří obci. Tento kříž je na pohled v dobrém stavu, přestože žádnou opravou neprošel. Nedostatky ale můžeme spatřit například na stojanu. Oprava křížku se v současnosti neplánuje.

Křížek na náměstí

Stav: Uspokojivý

Křížek stojící na náměstí nedaleko vlakového nádraží prošel výraznou rekonstrukcí v roce 2000. Při vichřici na něho spadl blízký strom, a proto musel být kompletně obnoven. Na obnoveném křížku můžeme vidět kamennou desku s vyrytým nápisem, který na tuto událost poukazuje. Obnovu platila obec z vlastních prostředků. Nový strom, který vedle kříže v současnosti stojí, byl darován místním obyvatelem. Obnovení kříže poté doprovázela i veřejná událost, při které byl kříž znovu posvěcen panem farářem.

4.4.6 Obec Březová - Oleško

Dominantou těchto dvou vesnic je dozajisté *kaplička Sv. Martina v Olešku*. Nachází se v blízkosti středu obce Oleška, kde je také místní obecní úřad. Další zajímavostí a místem, které stojí v obci za návštěvu je Japonská zahrada. K té se dá dobře dostat i díky ukazatelům. Jednou z možností jak k této zahradě dojít je i ulicí K Jezírkům. Na rohu této a ulice Hlavní stojí další drobná církevní stavba, a to *křížek*. Stojí na soukromé zahradě jednoho z domů. Další *křížek* poté najdeme i v obci Březová. Neméně důležitou součástí obce je i pomník padlým obětem druhé světové války, na který obec žádala o dotaci a v současné době jej opravuje.

Křížek- ulice K Jezírkům - Hlavní

Stav: Velmi špatný

Křížek stojící zde na oplocené zahradě patří do soukromého vlastnictví majitele pozemku. Křížek není v příliš dobrém stavu, je velmi zrezivělý, a však žádná jeho obnova se neplánuje. Obec se z důvodu soukromého vlastnictví na opravu nechystá.

Kaplička Sv. Martina

Stav: Uspokojivý

V samém centru obce Oleško, stojí kaplička zasvěcená svatému Martinovi. Tato kaplička byla rekonstruována přibližně před 10 lety. Při této rekonstrukci došlo například k jejímu zaizolování, výměně původních skleněných oken, zrekonstruování původního oltáře a dalším zásahům. Během obnovy byla ale velká snaha zachovat původní materiály- například se podařilo zachovat dobové dveře. Zajímavostí této kapličky je také to, že je v ní stále původní zvon- už přibližně 500 let starý. Vidět ale z ulice běžným okem není, protože je zastřešený.

Rekonstrukce kapličky stála přibližně 300 000,- Kč a obec ji financovala z vlastních prostředků. Obec se snažila získat podporu ze strany církve, avšak bohužel bez úspěchu. O jinou dotaci žádáno nebylo. Samotnou rekonstrukci pak prováděla místní firma pod dohledem pana Luboše Pařízka.

Křížek Březová

Stav: Uspokojivý

Tento oplocený křížek je na pohled ve velmi dobrém stavu. Opravován byl přibližně před 20 lety (tedy někdy kolem let 1995-96) za soukromé finance jednoho z místních obyvatel. Na tuto opravu obec nepřispěla, ani nebylo žádáno o žádnou dotaci.

4.4.7 Obec Okrouhlo

Okrouhlo tvoří samostatnou katastrální obec s osadou Záhořany, a to již od roku 1867. V této obci můžeme nalézt mnoho zajímavostí. Například se zde nachází chalupa č. p. 32, která byla prohlášena za kulturní památku. V centru obce se také nachází památník obětem 1. světové války. Co se týká drobných sakrálních staveb, můžeme zde nalézt *křížek* v zástavbě nových domů. V minulosti byl v obci ještě jeden křížek, ten se sice nedochoval, přesto se však doposud místu, kde stával, říká „U křížku“. (Okrouhlo, 2011)

Křížek Okrouhlo

Stav: Průměrný

Na místě, kde dnes můžeme křížek objevit, stojí pouhých 10-15 let. Jeho původní postavení bylo však nedaleko. Křížek stál v mírném terénním svahu nedaleko vjezdu na pole. Z důvodu vyjíždění strojů tehdejšího JZD bylo místo rozježděno a kříž svalen do příkopu, kde ležel zapomenutý po dlouhou dobu. Objeven zde byl až při stavbě domů a jeden z majitelů ho umístil před svůj pozemek.

Křížek na první pohled příliš pěkně nepůsobí, avšak vzhledem k jeho historii je obdivuhodné, že zde stále stojí.

4.4.8 Obec Libeř - Libeň

Centrum obce Libeň prošlo v roce 2011 výraznou změnou a to díky projektu s názvem „Revitalizace historického centra obce Libeň u Libeře“. Tento projekt byl spolufinancován Evropskou unií z evropského fondu pro regionální rozvoj. Ani obec Libeř však nezůstává s obnovováním pozadu. Můžeme zde nalézt kamenný most přes Záhořský potok z roku 1855, který prošel rekonstrukcí v roce 2013. Rekonstrukce byla financována Středočeským krajem a obcí. Na tomto mostě je umístěna socha sv. Jana Nepomuckého. U té došlo k největšímu poničení v polovině 20. století (stejně tak byl v té době zničen křížek, který byl v roce 1880 postaven u školy). V dřívějších dobách stával v Libři ještě jeden křížek, a to před vstupem do libeřského lesa nad Radlíkem. (Kucrová, 2013, s. 57-59)

V obci Libeř stojí také kostel svatého Jiljí ze 14. století, který je chráněnou kulturní památkou. Před tímto kostelem můžeme spatřit *zvoničku a kříž*. Další místo, které stojí v obci za návštěvu je památník obětem 1. světové války, odhalený v roce 1922. I již zmiňovaná obec Libeň se může pyšnit vlastnictvím kulturní památky- v jejím případě dokonce národní kulturní památky. V jejím jádru totiž stojí statek č. p. 9 U Loučků, který má nádherný barokní štít. Nedaleko něho je pietní místo, kde stojí bok po boku pomník obětem 1. světové války, *boží muka* a rekonstruovaná *zvonička*. Po cestě z Libně směrem na obec Zlatníky můžeme mimo jiné spatřit pomník dopravní nehody. Připomíná na tomto místě událost, kdy autobus srazil tamního malého chlapce. Tento pomník prošel v nedávné době mírnou opravou, kdy byl narovnan a očištěn. V těchto 2 sloučených obcích můžeme také spatřit několik rybníků, fotbalová hřiště či obecní úřad.

Socha Sv. Jana Nepomuckého

Stav: Uspokojivý

Socha, stejně jako most, na kterém stojí, pochází z roku 1855. Jejím zhotovitelem byl sochař Antonín Suma. Původní socha však byla v roce 1948 svržena do protékajícího potoka a navracena na toto místo byla až v roce 2006. K tomu došlo zejména díky financím obce Libeř a také na ni přispěli její občané.

Zvonička a kříž u kostela v Libři

Stav- zvonička: Velmi dobrý

Stav- kříž: Průměrný

Přímo před vstupem do areálu kostela svatého Jiljí se hřbitovem stojí nad schody zvonička a křížek s odlitkem Kristova těla.

Zvonička a křížek na návsi v Libni

Stav- zvonička: Velmi dobrý

Stav- křížek: Průměrný

Křížek (místními označovaný též jako boží muka) pochází již z roku 1841. Hned vedle něho můžeme vidět cihlovou zvoničku. Ta, která zde dnes stojí, ovšem není zvoničkou původní. Původní zvonička byla postavena ve 30. letech 19. století, ale v 60. letech století 20. byla z důvodu velmi špatného stavu zbourána. Zvon z ní byl zavěšen na blízký strom. Poté zde od 70. let stála zvonička kovová, která byla vyhotovena místním kovářem. Podobu, kterou má zvonička v současnosti má až od roku 2007. Tehdy byla zrekonstruována ona, i celé pietní místo s ohrazením.

5 DATA A DISKUSE

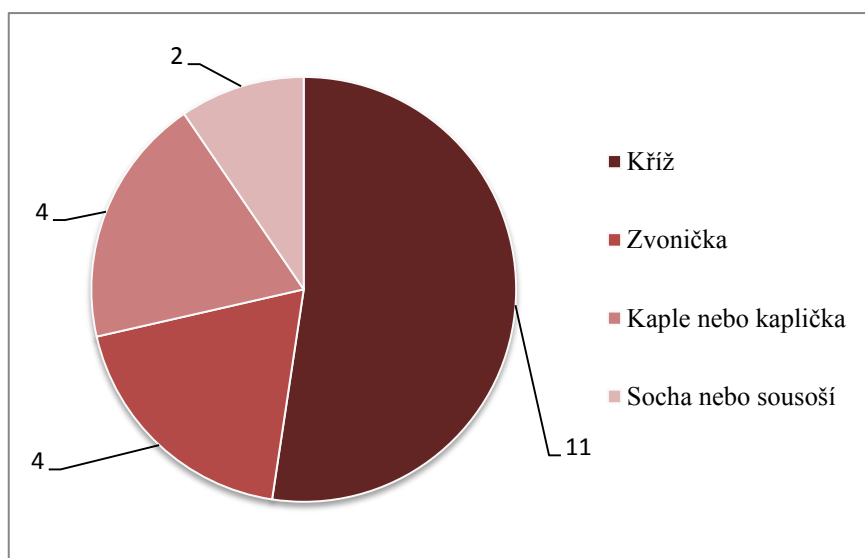
5.1 Souhrnný přehled staveb

V následující tabulce jsou uspořádány drobné církevní stavby nacházející se v mikroregionu Dolnobřežansko podle obcí, ve kterých leží. Kromě této informace jsou v tabulce také uvedeni jejich majitelé, vyhodnocený stav a číslo, jež odpovídá řazení v příloze práce.

ČÍSLO	OBJEKT (vlastní označení)	OBEC	MAJITEL	STAV
1	Kříž u silnice- Libeňská	Zlatníky	obec	Uspokojivý
2	Kaplička- ulice Zlatnická	Zlatníky-Hodkovice	obec	Velmi dobrý
3	Zvonička na návsi v Hodkovicích	Zlatníky-Hodkovice	obec	Uspokojivý
4	Sousoší Kalvárie	Dolní Břežany	obec	Uspokojivý
5	Kříž- ulice Jílovská-Ke Zlatníkům	Dolní Břežany	obec	Uspokojivý
6	Kříž- ulice Pražská-K Hodkovicům	Dolní Břežany	obec	Uspokojivý
7	Kříž- u cesty mezi Břežany a Lhotou	Dolní Břežany- Lhota	obec	Nepříliš dobrý
8	Kaplička svaté Anežky	Dolní Břežany	obec	Průměrný
9	Kaplička na návsi ve Lhotě	Dolní Břežany- Lhota	obec	Uspokojivý
10	Zvonička v Ohrobci	Ohrobec	obec	Velmi dobrý
11	Kříž u kostela	Vrané nad Vltavou	obec	Průměrný
12	Kříž u nádraží	Vrané nad Vltavou	obec	Uspokojivý
13	Kaplička svatého Martina	Březová- Oleško	obec	Uspokojivý
14	Kříž- ulice K Jezírkům-Hlavní	Březová- Oleško	soukromá osoba	Velmi špatný
15	Křížek Březová	Březová	obec	Uspokojivý
16	Křížek Okrouhlo	Okrouhlo	soukromá osoba	Průměrný
17	Socha sv. Jana Nepomuckého	Libeň	obec	Uspokojivý
18	Kříž u kostela	Libeň	X	Průměrný
19	Zvonička u kostela	Libeň	X	Velmi dobrý
20	Zvonička na návsi	Libeň	obec	Velmi dobrý
21	Křížek na návsi	Libeň	obec	Průměrný

Tab. 1- Přehled drobných církevních staveb v mikroregionu

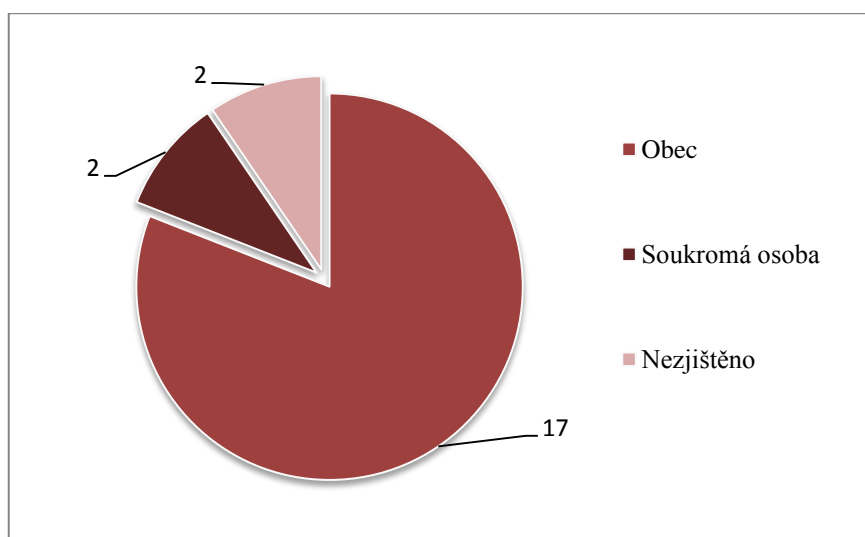
5.1.1 Grafické znázornění četnosti typů drobných sakrálních staveb

Graf 1- Typy drobných sakrálních staveb

Graf č. 1 nám ukazuje, jaký typ drobných církevních staveb je na území mikroregionu Dolnobřežansko nečastější. Můžeme vidět, že nejvíce se zde nachází volně stojících křížů. Druhou nejčastější stavbou jsou kaple nebo kapličky a zvoničky. Ty jsou na území v totožném počtu. Nejméně se poté vyskytují sochy či sousoší. Ty jsou pouze dvě, a to sousoší Kalvárie v Dolních Břežanech a socha Sv. Jana Nepomuckého na mostě v Libři.

5.1.2 Grafické znázornění drobných sakrálních staveb dle majitele

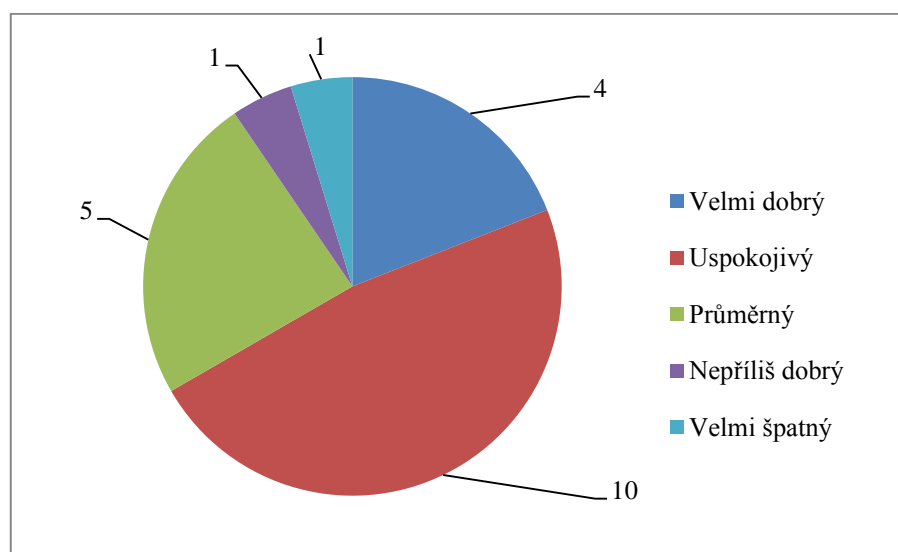

Graf 2- Majitelé drobných sakrálních staveb

Z grafu č. 2 můžeme vyčíst, že na vybraném území patří většina drobných církevních staveb do vlastnictví obcí. Je to v tomto případě celkem 17 objektů. Další 2 objekty jsou vlastnictvím soukromých osob. Majitele se nepodařilo zjistit u kříže a zvoničky před kostelem v Libři. Z důvodu blízkosti kostela by se ale dalo usuzovat, že jsou majetkem církve.

5.2 Zhodnocení stavu staveb

Na následujícím grafu vidíme podílově znázorněné jednotlivé stavy drobných církevních staveb v mikroregionu Dolnobřežansko. Můžeme vidět, že nejvíce staveb je ve stavu „uspokojivém“ (10 staveb), o polovinu méně ve stavu „průměrném“ (5 staveb) a ještě o něco méně ve stavu „velmi dobrém“ (4 stavby). Pozitivním zjištěním je, že v „nepříliš dobrém“ a „velmi špatném“ stavu je pokaždé jen jedna stavba.

Graf 3- Stav drobných sakrálních staveb

Ve velmi špatném stavu je kříž stojící na soukromém pozemku v obci Oleško. Je zrezivělý, obrostlý keřem a na první pohled velmi zanedbaný. Ve stavu nepříliš dobrém je poté křížek mezi obcemi Lhota a Dolní Břežany. Podstavec kříže sice stojí a nevypadá na první pohled poničeně, ale křížek na vrcholu je celý nakřivo. Zároveň také okolí kříže nepůsobí příliš líbivě. Je obklopený neupraveným křovím a polehávají v jeho blízkosti pohozené odpadky. Jeho rekonstrukce je však plánována na jaro tohoto roku.

5.2.1 Závěr výzkumu- řešení

Ve vybrané lokalitě prošla většina drobných památek nějakou rekonstrukcí, opravou či obnovou. Jejich stav je tedy dobrý a aktuálně zde nejsou zapotřebí žádné další odborné zásahy. Výjimkou je pouze křížek mezi Dolními Břežany a Lhotou a křížek v Březové-Olešku (na rohu ulic K Jezírkům a Hlavní). U prvního ze zmiňovaných je oprava plánována na jaro 2016, u druhého se prozatím žádný ze zásahů neplánuje.

Doporučení:

Křížek ulice K Jezírkům - Hlavní

Křížek s odlitkem těla Krista by v první řadě potřeboval očištění- tedy odstranění poškození vzniklé korozi, ale také prachem či různými lišejníky. K tomu, aby vůbec mohlo k jakékoli opravě kříže dojít, se musí nejdříve provést demontáž, jelikož je téměř nemožné takové úkony provádět venku. Při demontáži se kříž oddělí od kamenného podstavce a je odvezen do opravny. V případě křížku v Březové – Olešku však potřebuje opravu i kamenný podstavec. U samotného kříže by po očištění následovalo odstranění starých nátěrových vrstev a provedení nátěru nového. Je možné, že některé části kříže již nebudou funkční, a v tomto případě by byla nutná jejich náhrada. V některých případech ale není příliš jednoduché nalézt stejný kus. Zejména u těl Krista, která se často liší velikostí. Problém může nastat i u křížů, které mají paprsky jako svatozář. Ty se totiž od sebe liší velmi často. To však není případ křížku v Březové - Olešku.

Co se týče nákladů na opravy, tak ceny oprav křížů nedosahují takové výše jako například ceny u kaplí či soch. Jedná se většinou o částky v rádech desetitisíců.

V roce 2016 bylo možno podat žádost na opravu tohoto kříže ve 2 případech.

1. Středočeský fond kultury a obnovy památek- Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností. U tohoto programu by mohli majitelé křížku žádat o dotaci prostřednictvím obce Černošice. Žádost však bylo možné podat pouze do 1. února 2016.

2. Program 16. Udržování a obnova kulturního dědictví venkova. U tohoto programu je možné podávat žádosti do 15. března 2016. Majitelé by tak mohli učinit sami za sebe, jakožto majitelé objektu.

V dalších letech je tedy velmi důležité neoddalovat zasilání žádostí a sledovat vyhlášené výzvy.

5.3 Výsledky

Práce se zabývá drobnými církevními stavbami ležícími v mikroregionu Dolnobřežansko. Mikroregion zahrnuje celkem 8 obcí, které jsou ovšem často tvořeny sdružením s nějakou další obcí. Počet nalezených a tedy i hodnocených staveb na území je 21. Jedná se o 11 křížů, 4 zvoničky, 4 kapličky a 2 sochy nebo sousoší. V kapitole 4.3.9.1 můžeme tento poměr vidět znázorněný v grafu.

Pro hodnocení stavu těchto staveb byla vytvořena stupnice známkování od 1 do 5. Známkám bylo také přiděleno slovní pojmenování a to „velmi dobrý“, „uspokojivý“, „průměrný“, „nepříliš dobrý“ a „velmi špatný“. V grafu v kapitole 4.4 můžeme poté vidět, že nejvíce (přesněji řečeno 10) staveb bylo ohodnoceno jako „uspokojivé“. Tyto stavby za sebou nemají opravu v posledních 5 letech, přesto jsou velmi zachovalé. Jako „průměrných“ bylo označeno staveb 5. Jsou to převážně stavby, které na první pohled vypadají vzhledně a jejich nedostatky jsou zpozorovány až při důkladnějším pozorování. Ve „velmi dobrém“ stavu jsou dle hodnocení stavby 4. Ty prošly rekonstrukcí v době nedávné a jejich fyzický vzhled tomu odpovídá. Pouze u jedné stavby byl stav vyhodnocený jako „nepříliš dobrý“, a to u stavby, jejíž rekonstrukce je plánována na následující měsíce. Ve „velmi špatném“ stavu pak je také dle hodnocení pouze 1 stavba. Ta však je na soukromém pozemku a majitelé se o ni příliš nestarají. Důvody jsou jistě i finančního charakteru.

Z 21 staveb, které jsou na území, je 17 staveb majetkem obecním. 2 stavby jsou majetkem soukromým (i když v případě křížku v Okrouhlu se jedná spíše o vlastnictví bez jakéhokoli papíru) a u 2 zbývajících se vlastníky zjistit nepodařilo. Tyto 2 stavby jsou však v tak těsné blízkosti kostela, že by se dalo předpokládat, že jejich majitelem je církev.

Z výsledků, které výzkum přinesl, můžeme prohlásit, že se majitelé drobných církevních staveb na území mikroregionu Dolnobřežansko o stavby starají tak, jak mají.

6 ZÁVĚR

Cílem práce bylo zodpovědět výzkumnou otázku, zdali se vlastníci drobných církevních staveb v mikroregionu Dolnobřežansko o stavby starají tak, jak mají. Pro zodpovězení této otázky bylo nezbytné provést ve vybraných obcích terénní výzkum, drobné stavby zde nalézt a následně jejich stav zdokumentovat. Mnohdy již tato část výzkumu nebyla nejjednodušší, jelikož některé stavby nejsou nijak označeny a obec na ně žádným způsobem návštěvníky neláká. Byly však zde i výjimky, které mají drobné stavby nafocené na informačních obecních tabulích.

Celkem bylo zdokumentováno 21 drobných staveb. Ty byly podle několika kritérií hodnoceny a následně jim bylo přiděleno hodnocení „velmi dobrý“, „uspokojivý“, „průměrný“, „nepříliš dobrý“ nebo „velmi špatný“.

Pozitivním výsledkem tohoto hodnocení bylo, že pouze dvěma stavbám bylo přiděleno označení „nepříliš dobrý“ nebo „velmi špatný“. Dalším pozitivem bylo, že oprava jedné z těchto 2 záporně hodnocených staveb je plánována na jaro 2016. Výsledky tedy vypovídají o tom, že se majitelé o stavby skutečně starají a dbají o jejich fyzický vzhled.

V teoretických východiscích práce jsou mimo jiné uvedeny způsoby financování oprav z jiných, než vlastních zdrojů. Tyto informace mohou pomoci zájemcům o některý z typů dotací na tento druh opravy. Co se týká využívání dotací v mikroregionu Dolnobřežansko, zkušenosti s žádáním o ně se v jednotlivých obcích liší. Důvodem pro jejich nezískání však většinou byla dobrá finanční situace dané obce.

Obsahem práce je také popis mikroregionu i jednotlivých obcí v něm. Jsou zde kromě drobných církevních staveb zmiňovány i jiné zajímavosti či památky na jejich území. Tato část práce tedy může sloužit například turistům pro lepší orientaci v oblasti.

7 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

7.1 Literatura

1. BELISOVÁ, Natalie (ed.). *Chraňte památky-- , --půjčte jim na zimu svetr: sborník příspěvků semináře věnovaného obnově drobných památek v krajině : Děčín 2008*. Krásná Lípa: Správa Národního parku České Švýcarsko, 2008, 174 s. ISBN 978-80-254-3362-1.
2. DAVID, Petr a Vladimír SOUKUP. *555 památek lidové architektury České republiky*. 1. vyd. Praha: Kartografie, 2000, 184, 58 s. ISBN 80-7011-674-9.
3. HÁJEK, Tomáš a Irena BUKAČOVÁ. *Příběh drobných památek: (od nezájmu až k fascinaci)*. Lomnice: Studio JB, 2006, 137 s. Krajina domova. ISBN 80-900903-9-7.
4. HEROUT, Jaroslav. *Jak poznávat kulturní památky*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1986, 335 s. Jak (Mladá fronta).
5. KUCROVÁ, Veronika. *Libeř v raném novověku*. Vyd. 1. Dolní Břežany: Scriptorium, 2013, 195 s. ISBN 978-80-87271-67-4.
6. POŠMOURNÝ, Vojtěch. *Návod k použití: získání finančních prostředků na obnovu kulturních památek: systematizace a specifikace dostupných finančních zdrojů a dotací ..* Vyd. 1. Praha: České vysoké učení technické v Praze, 2014, 30 s. ISBN 978-80-01-05444-4.
7. ŠIMEČKOVÁ, Pavla. *Od kapličky ke křížku: průvodce po posvátných místech na Kovářovsku = From chapel to cross : a guide to sacred places in the Kovářov Region = Von Kapelle zu Kreuz : sakrale Kleindenkmäler rund um Kovářov*. Vyd. 1. Praha: Plot, 2009, 279 s. ISBN 978-80-86523-94-1.
8. TAUER, Vladimír, Helena ZEMÁNKOVÁ a Jana ŠUBRTOVÁ. *Získejte dotace z fondů EU: tvorba žádosti a realizace projektu krok za krokem : metodika, pravidla, návody*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2009, 160 s. ISBN 978-80-251-2649-3.
9. VONDRUŠKOVÁ, Alena a Vlastimil VONDRUŠKA. *Církev: průvodce českou historií*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2014, 199 s. Průvodce českou historií. ISBN 978-80-7429-441-9.

7.2 Internetové zdroje

1. DOLNÍ BŘEŽANY. *Informace o obci* [online]. 2015 [vid 2015-03-18]. Dostupné z: <http://dolnibrezany.cz/soucasnost/d-4425/p1=51>
2. ZVOLE. *Informace o obci* [online]. 2015 [vid 2015-07-27]. Dostupné z: <http://www.zvole.info/informace-o-obci/soucasnost/>
3. VRANÉ NAD VLTAVOU. *Informace o obci* [online]. 2015 [vid 2015-09-18]. Dostupné z: <http://www.vranenadvltavou.cz/index.php?nid=959&lid=cs&oid=83638>
4. ZLATNÍKY – HODKOVICE. *Informace o obci* [online]. 2007 [vid 2015-12-29]. Dostupné z: <http://www.zlatniky-hodkovice.cz/index.php?page=8>
5. OKROUHLO. *Informace o obci* [online]. 2011 [vid 2015-12-29]. Dostupné z: <http://www.okrouhlo.cz/historie-a-soucasnost/d-1724/p1=316>
6. OHROBEC. *Pomníky* [online]. 2016 [vid 2016-01-24]. Dostupné z: <http://www.drobnepamatky.cz/taxonomy/term/25>
7. MIKROREGION DOLNOBŘEŽANSKO. *Informace o mikroregionu* [online]. 2015 [vid 2015-10-16]. Dostupné z: <http://dolnobrezansko.org/o/>
8. STŘEDOČESKÝ KRAJ. *Středočeský fond kultury a obnovy památek* [online]. 2016 [vid 2016-01-25]. Dostupné z: <http://www.kr-stredocesky.cz/web/kultura/financovani-obnovy-kulturnich-pamatek>
9. MINISTERSTVO KULTURY. *Program obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností* [online]. 2016 [vid 2016-01-25]. Dostupné z: http://www.kr-stredocesky.cz/web/kultura/financovani-obnovy-kulturnich-pamatek/-/asset_publisher/HaBCWFZ1185e/content/podpora-obnovy-kulturnich-pamatek-prostrednictvim-obci-s-rozsirenou-pusobnosti
10. MINISTERSTVO KULTURY. *Program péče o vesnické památkové rezervace, vesnické památkové zóny a krajinné památkové zóny* [online]. 2016 [vid 2016-01-25]. Dostupné z: http://www.kr-stredocesky.cz/web/kultura/financovani-obnovy-kulturnich-pamatek/-/asset_publisher/HaBCWFZ1185e/content/program-pece-o-vesnicke-pamatkove-rezervace-vesnicke-pamatkove-zony-a-krajinne-pamatkove-zony

11. MINISTERSTVO KULTURY. *Havarijní program Ministerstva kultury ČR* [online]. 2016 [vid 2016-01-25]. Dostupné z: <http://www.kr-stredocesky.cz/web/kultura/financovani-obnovy-kulturnich-pamatek/>
12. STŘEDOČESKÝ KRAJ. *Program obnovy venkova* [online]. 2013 [vid 2016-01-25]. Dostupné z: <http://slideplayer.cz/slide/2969078/>
13. STŘEDOČESKÝ KRAJ. *Středočeský fond cestovního ruchu* [online]. 2013 [vid 2016-01-25]. Dostupné z: <http://slideplayer.cz/slide/2969078/>
14. MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. *Dotace Ministerstva zemědělství na udržování a obnovu kulturního dědictví venkova* [online]. 2016 [vid 2016-01-25]. Dostupné z: <http://www.kr-stredocesky.cz/web/kultura/home/-/blogs/dotace-ministerstva-zemedelstvi-na-udrzovani-a-obnovu-kulturniho-dedictvi-venkova?>
15. STRUKTURÁLNÍ A INVESTIČNÍ FONDY EU. *Evropský fond pro regionální rozvoj* [online]. 2012 [vid 2016-01-25]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Informace-o-fondech-EU>
16. EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ. *Integrovaný regionální operační program* [online]. 2012 [vid 2016-01-25]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Microsites/IROP/Verejnost/Predstavujeme-IROP>
17. DOTACE. *Nadace ČEZ* [online] 2016 [vid 2016-02-04]. Dostupné z: <http://www.propamatky.info/cs/financovani/cela-cr/dotace/podpora-regionu/565/>
18. DOTACE. *Nadace VIA* [online] 2016 [vid 2016-02-04]. Dostupné z: <http://www.propamatky.info/cs/financovani/cela-cr/dotace/fond-kulturniho-dedictvi/956/>
19. PAMÁTKOVÝ ZÁKON. *Zákon o státní památkové péči č. 20/1987 Sb.*[online] 2016 [vid 2016-01-20]. Dostupné z: <http://www.arup.cas.cz/?cat=637>
20. CENÍK PRACÍ. *Údržba památek.* [online] 2016 [vid 2016-01-29]. Dostupné z: <http://www.udrzbapamatek.cz/cenik.html>

8 PŘÍLOHY

8.1 Příloha A- Fotodokumentace a mapy staveb

Součástí přílohy je fotodokumentace drobných církevních staveb a výřezy z map, ze kterých je patrná jejich poloha.

Autor fotografií: Autorka práce, obec Ohrobec

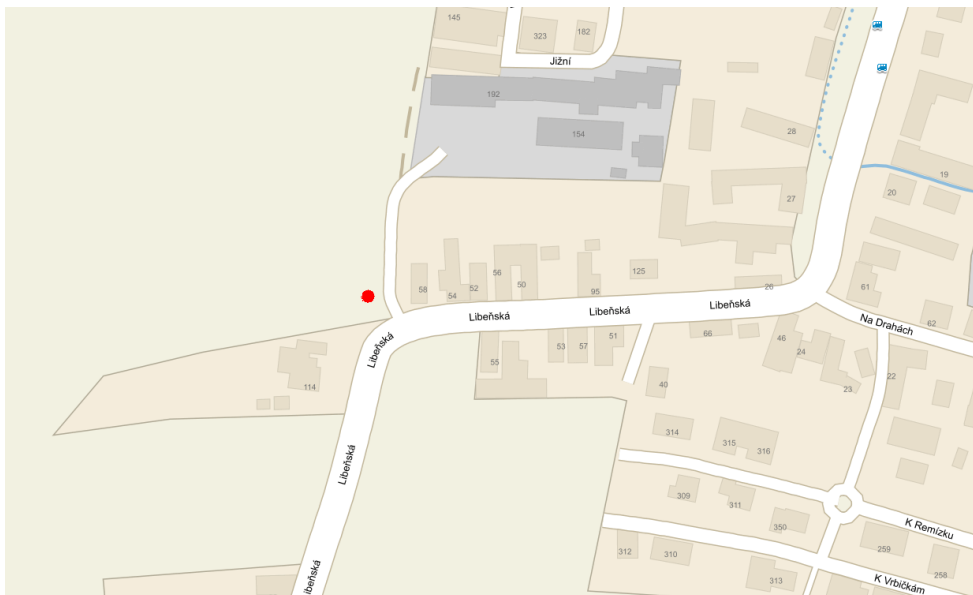
Zdrojem pro mapy: www.mapy.cz

(Následovalo vlastní zpracování pomocí programu Malování. Červená tečka -●- vždy značí danou drobnou církevní stavbu.)

Objekt č. 1

Obrázek 2- Křížek u silnice- Zlatníky

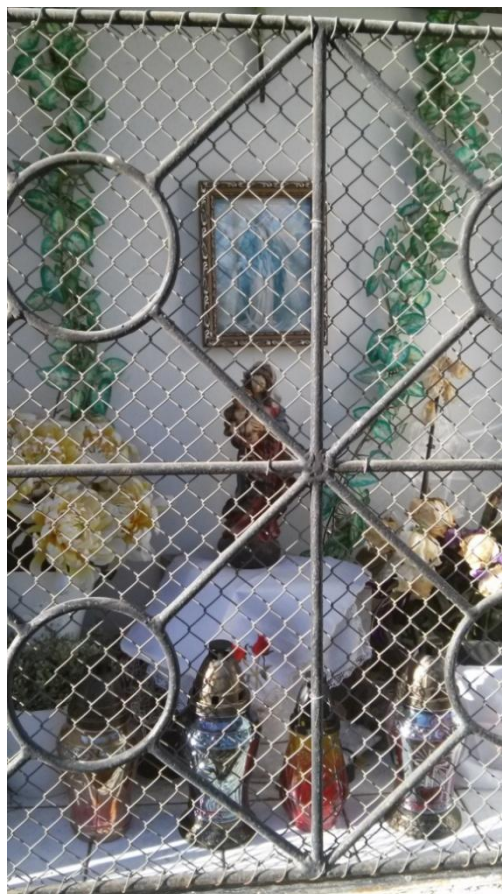
Mapa 1- Křížek u silnice- Zlatníky

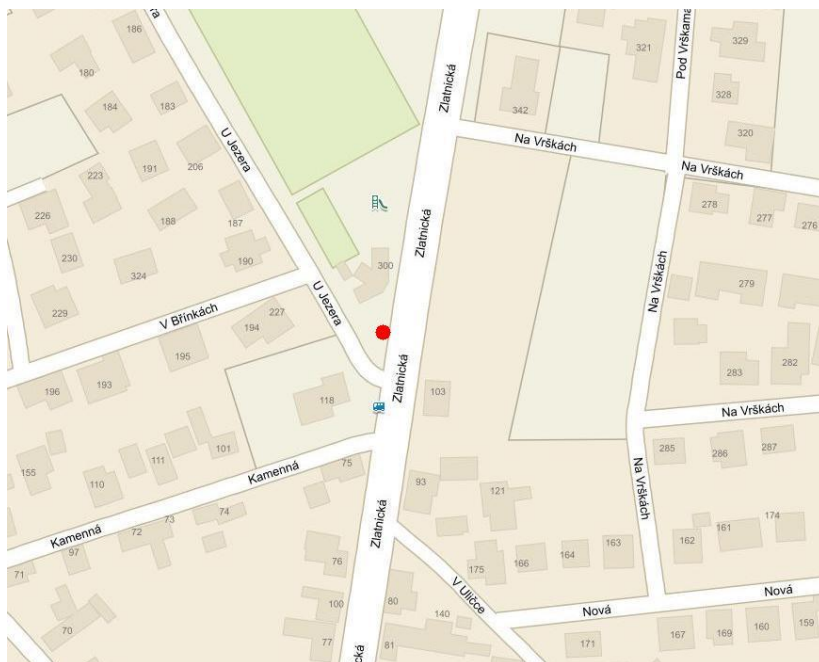
Objekt č. 2

Obrázek 3- Kaplička Zlatníky - Hodkovice

Obrázek 4- Kaplička Zlatníky - Hodkovice

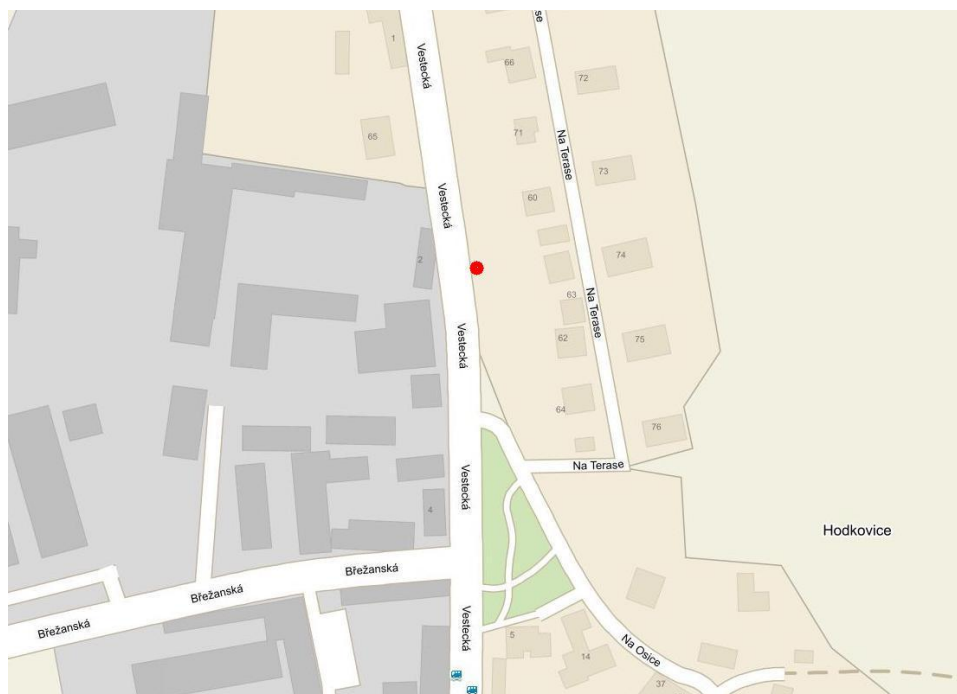

Mapa 2- Kaplička Zlatníky - Hodkovice

Objekt č. 3

Obrázek 5- Zvonička na návsi v Hodkovicích

Mapa 3- Zvonička na návsi v Hodkovicích

Objekt č. 4

Obrázek 6- Sousoší Kalvárie v Dolních Břežanech

Mapa 4- Sousoší Kalvárie v Dolních Břežanech

Objekt č. 5

Obrázek 7- Kříž ulice Jílovská - Ke Zlatníkům

Mapa 5- Kříž ulice Jílovská – Ke Zlatníkům

Objekt č. 6

Obrázek 8- Kříž ulice Pražská – K Hodkovicům

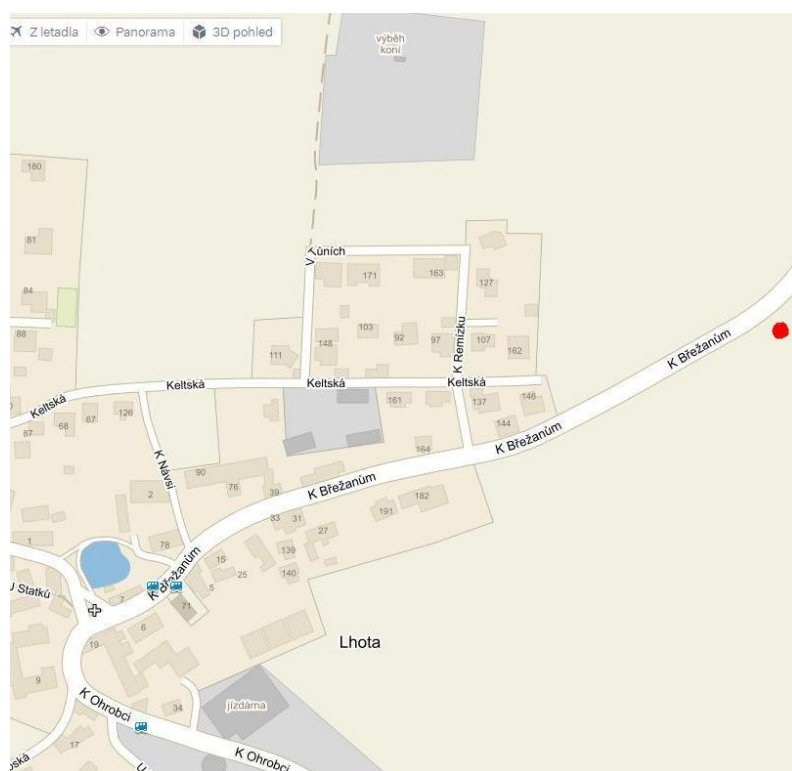

Mapa 6- Kříž ulice Pražská – K Hodkovicům

Objekt č. 7

Obrázek 9- Křížek mezi Břežany a Lhotou

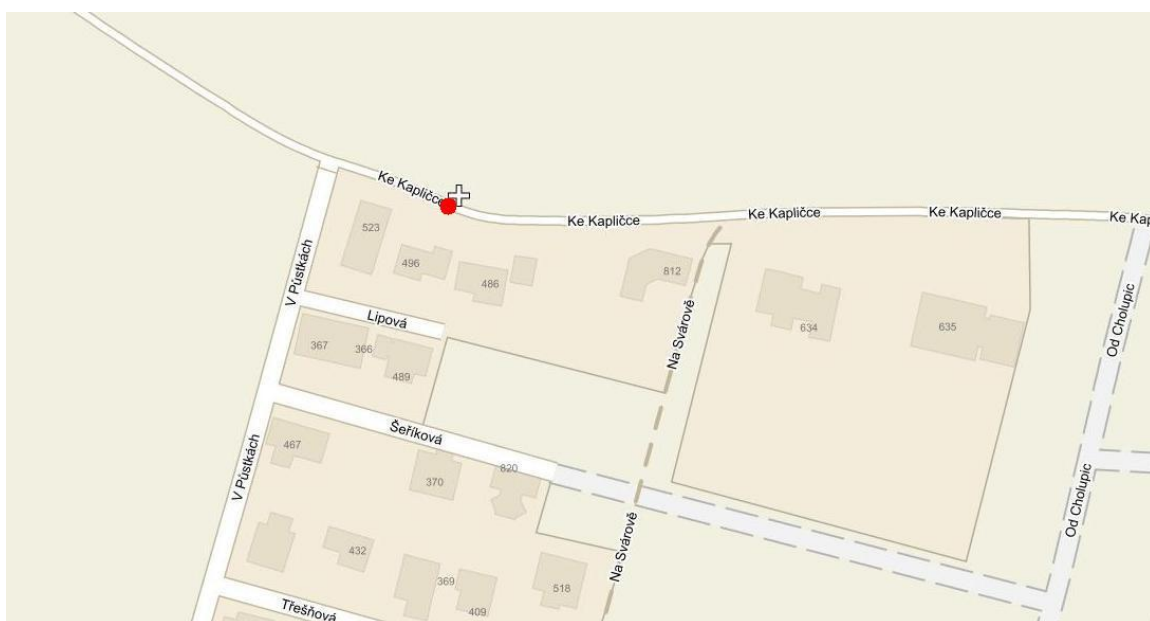

Mapa 7- Křížek mezi Břežany a Lhotou

Objekt č. 8

Obrázek 10- Kaplička Sv. Anežky v Dolních Břežanech

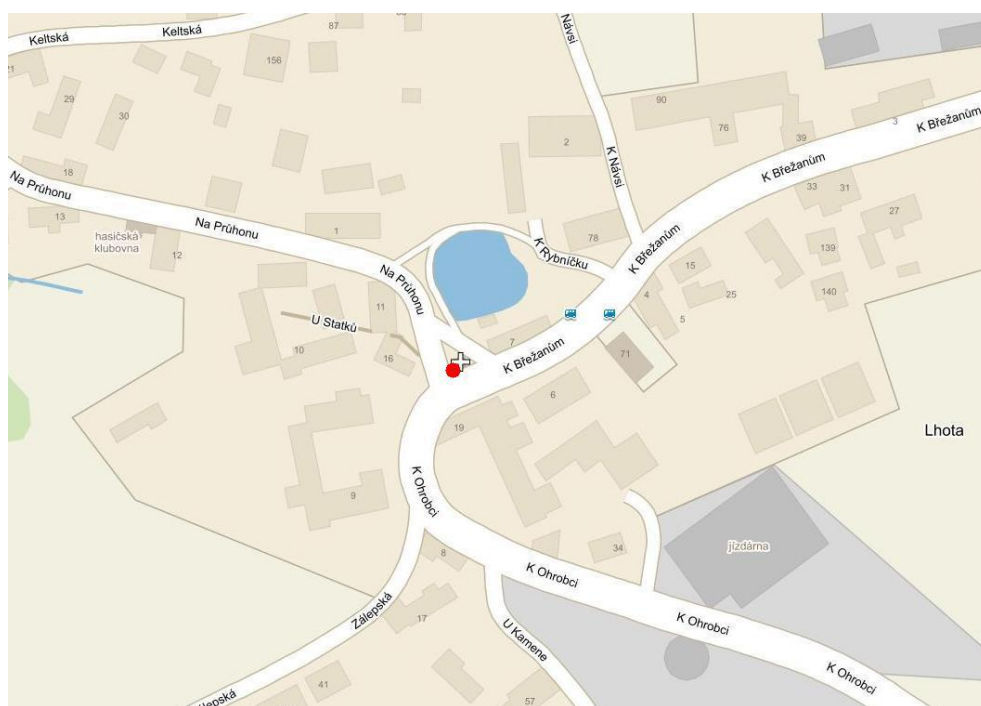
Mapa 8- Kaplička Sv. Anežky v Dolních Břežanech

Objekt č. 9

Obrázek 11- Kaplička ve Lhotě

Mapa 9- Kaplička ve Lhotě

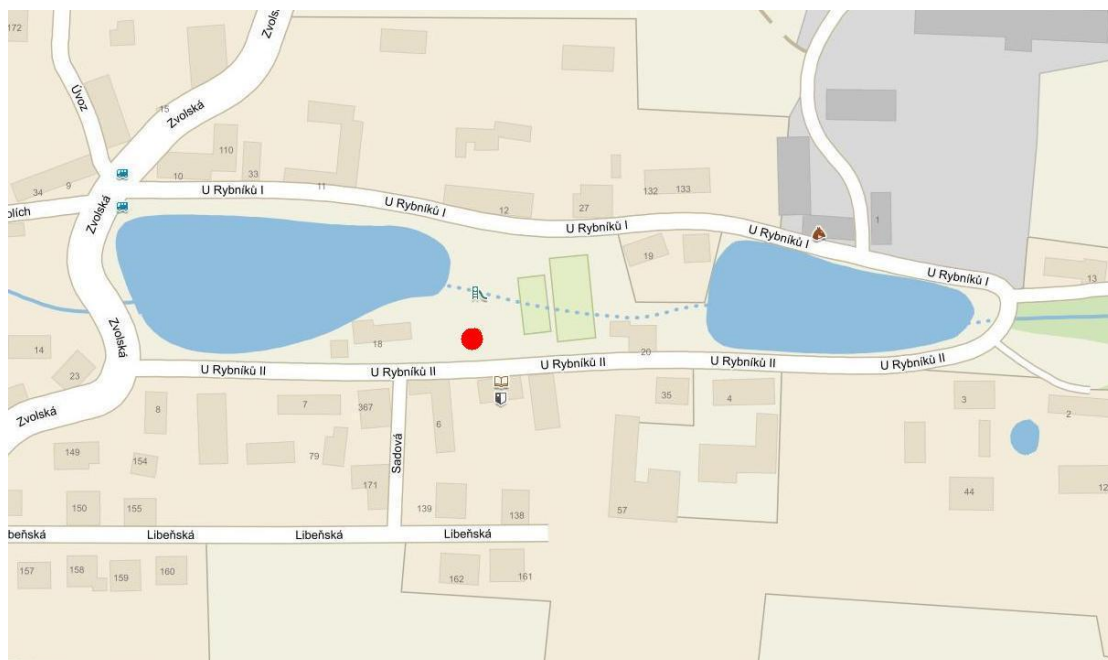
Objekt č. 10

Obrázek 12- Zvonička v Ohrobcí před rekonstrukcí

Obrázek 13- Zvonička v Ohrobcí po rekonstrukci

Mapa 10- Zvonička v Ohrobcí

Objekt č. 11

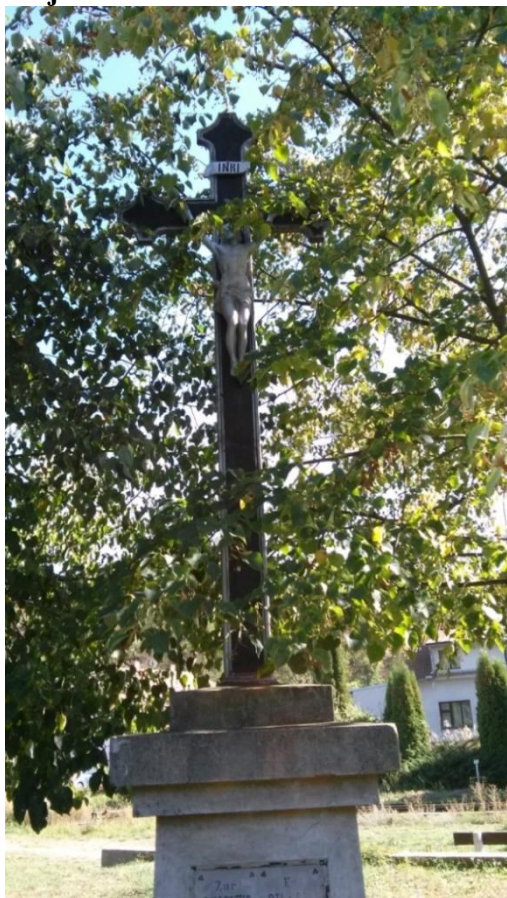

Obrázek 14- Křížek u kostela ve Vraném nad Vltavou

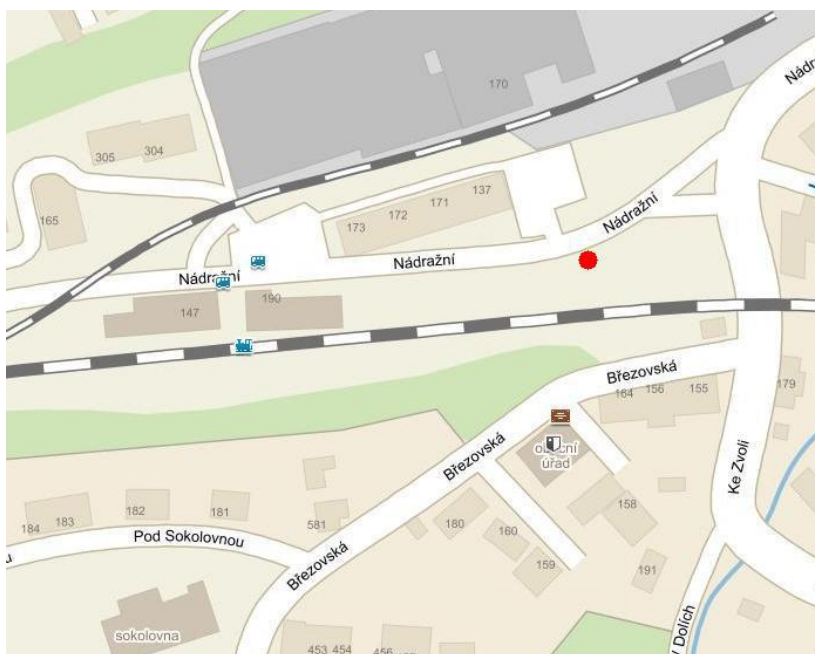

Mapa 11- Křížek u kostela ve Vraném nad Vltavou

Objekt č. 12

Obrázek 15- Křížek na náměstí ve Vraném nad Vltavou

Mapa 12- Křížek na náměstí ve Vraném nad Vltavou

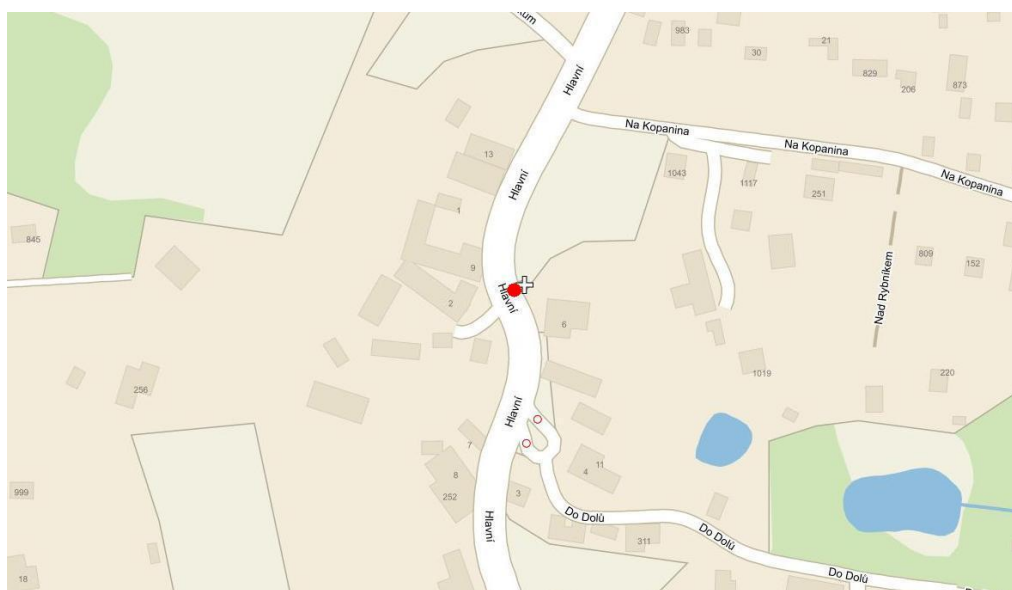
Objekt č. 13

Obrázek 17- Kaplička Sv. Martina v Olešku

Obrázek 16- Kaplička Sv. Martina v Olešku

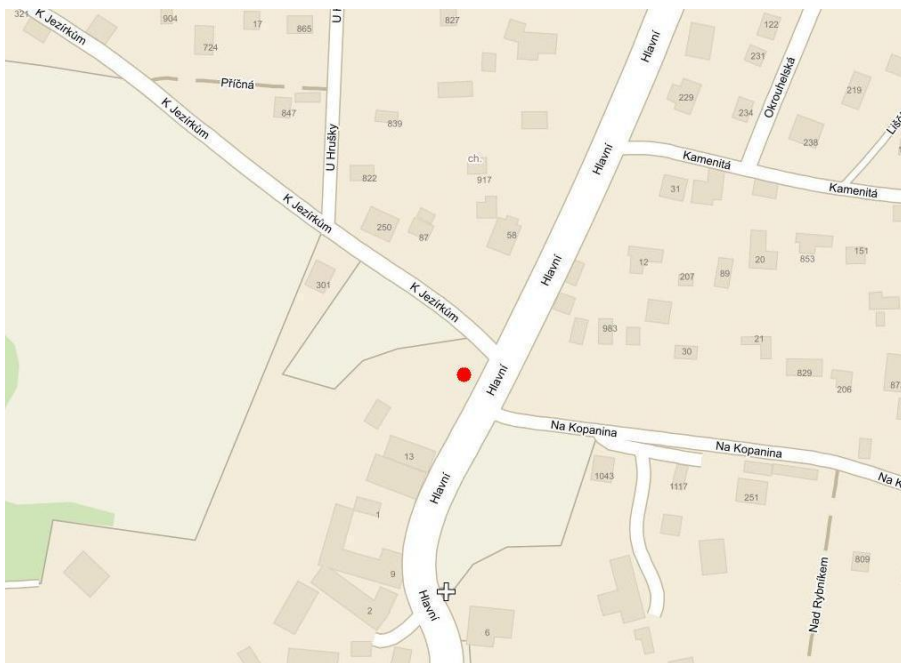
Mapa 13- Kaplička Sv. Martina v Olešku

Objekt č. 14

Obrázek 18- Křížek ulice K Jezírkům - Hlavní

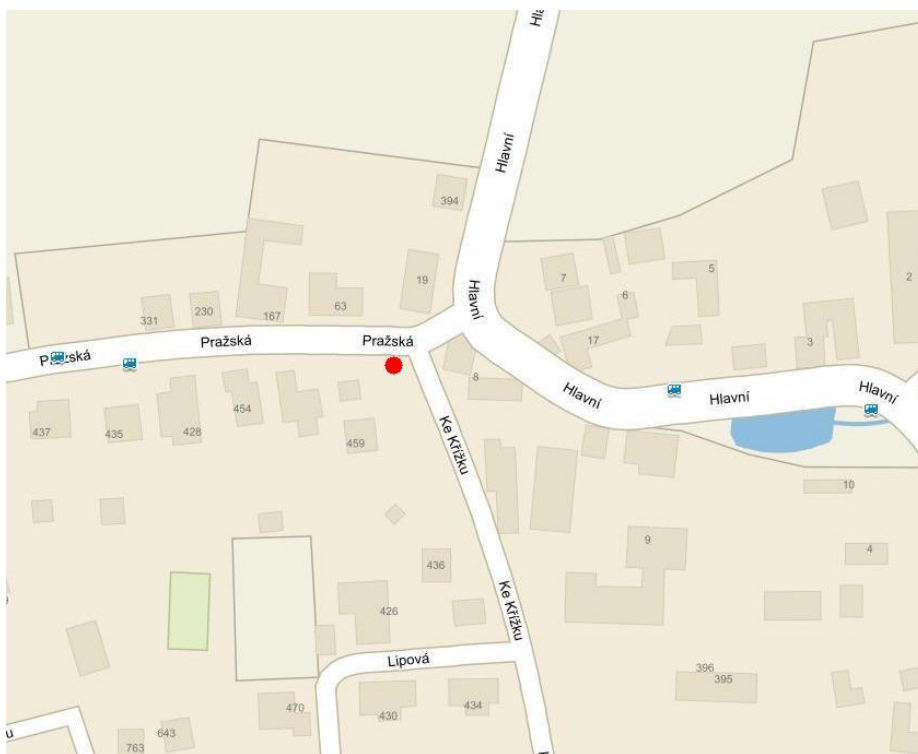

Mapa 14- Křížek ulice K Jezírkům - Hlavní

Objekt č. 15

Obrázek 19- Křížek Březová

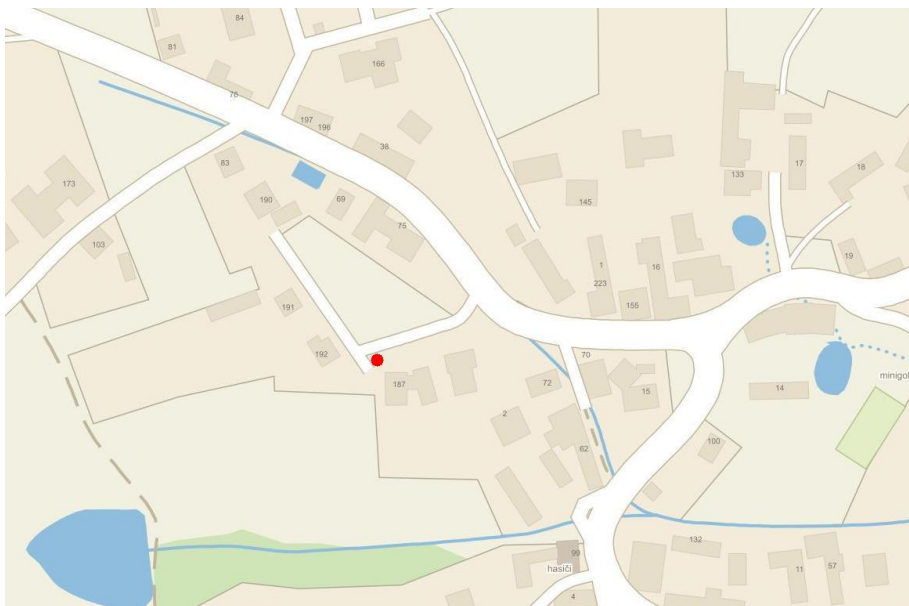

Mapa 15- Křížek Březová

Objekt č. 16

Obrázek 20- Křížek Okrouhlo

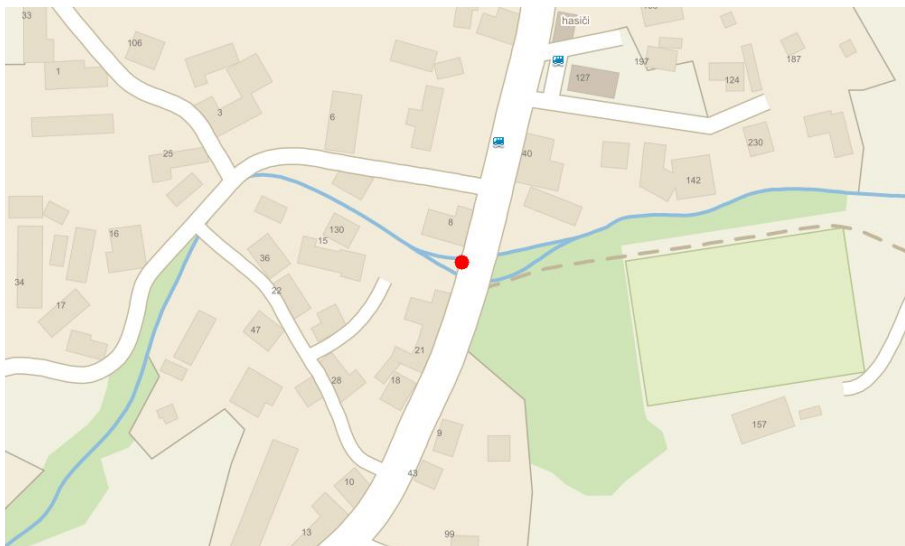
Mapa 16- Křížek Okrouhlo

Objekt č. 17

Obrázek 21- Socha Sv. Jana Nepomuckého v Libři

Mapa 17- Socha Sv. Jana Nepomuckého v Libři

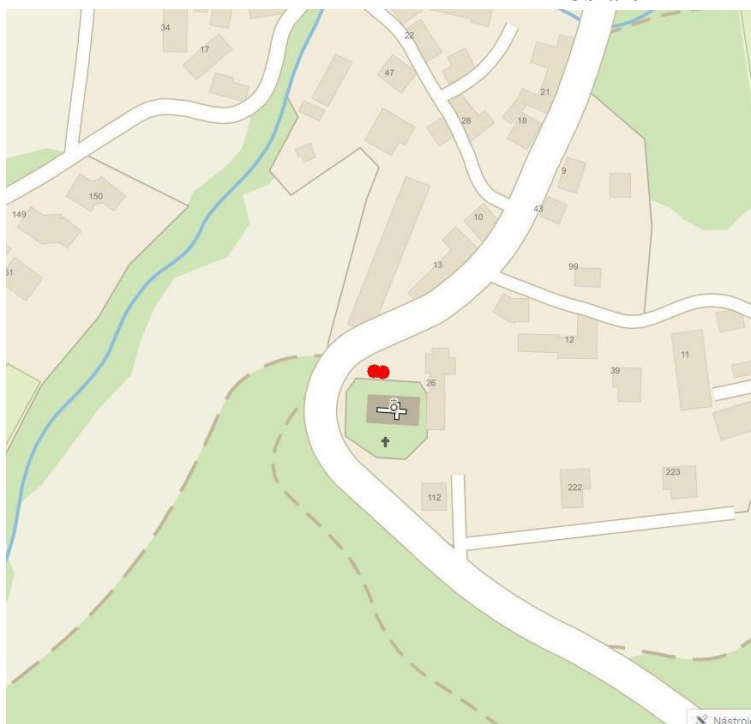
Objekty č. 18 a 19

Obrázek 23- Zvonička u kostela v Libři

Obrázek 22- Kříž u kostela v Libři

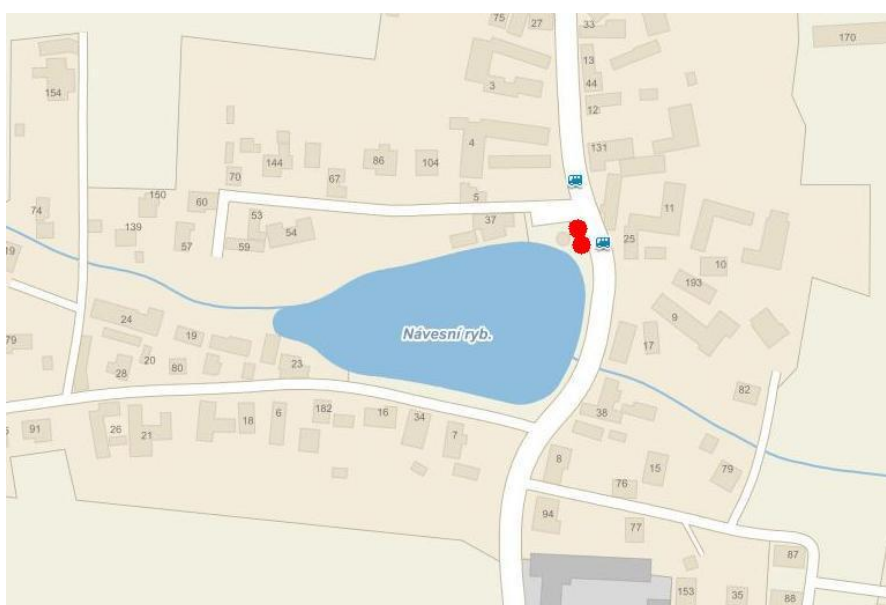

Mapa 18- Zvonička a kříž u kostela v Libři

Objekty č. 20 a 21

Obrázek 24- Pietní místo v Libní

Mapa 19- Pietní místo v Libní

9 SEZNAM GRAFŮ

Graf 1- Typy drobných sakrálních staveb.....	43
Graf 2- Majitelé drobných sakrálních staveb.....	43
Graf 3- Stav drobných sakrálních staveb.....	44

10 SEZNAM TABULEK

Tab. 1- Přehled drobných církevních staveb v mikroregionu.....	42
--	----

11 SEZNAM MAP

Mapa 1- Křížek u silnice- Zlatníky.....	52
Mapa 2- Kaplička Zlatníky - Hodkovice.....	53
Mapa 3- Zvonička na návsi v Hodkovicích.....	54
Mapa 4- Sousoší Kalvárie v Dolních Břežanech.....	55
Mapa 5- Kříž ulice Jílovská – Ke Zlatníkům.....	56
Mapa 6- Kříž ulice Pražská – K Hodkovicům.....	57
Mapa 7- Křížek mezi Břežany a Lhotou.....	58
Mapa 8- Kaplička Sv. Anežky v Dolních Břežanech.....	59
Mapa 9- Kaplička ve Lhotě.....	60
Mapa 10- Zvonička v Ohrobcí.....	61
Mapa 11- Křížek u kostela ve Vraném nad Vltavou.....	62
Mapa 12- Křížek na náměstí ve Vraném nad Vltavou.....	63
Mapa 13- Kaplička Sv. Martina v Olešku.....	64
Mapa 14- Křížek ulice K Jezírkům - Hlavní.....	65
Mapa 15- Křížek Březová.....	66
Mapa 16- Křížek Okrouhlo.....	67
Mapa 17- Socha Sv. Jana Nepomuckého v Libři.....	68
Mapa 18- Zvonička a kříž u kostela v Libři.....	69
Mapa 19- Pietní místo v Libni.....	70

12 SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1- Mikroregion Dolnobřežansko	27
Obrázek 2- Křížek u silnice- Zlatníky	52
Obrázek 3- Kaplička Zlatníky - Hodkovice.....	53
Obrázek 4- Kaplička Zlatníky - Hodkovice.....	53
Obrázek 5- Zvonička na návsi v Hodkovicích.....	54
Obrázek 6- Sousoší Kalvárie v Dolních Břežanech.....	55
Obrázek 7- Kříž ulice Jílovská - Ke Zlatníkům.....	56
Obrázek 8- Kříž ulice Pražská – K Hodkovicům	57
Obrázek 9- Křížek mezi Břežany a Lhotou	58
Obrázek 10- Kaplička Sv. Anežky v Dolních Břežanech.....	59
Obrázek 11- Kaplička ve Lhotě	60
Obrázek 12- Zvonička v Ohrobci před rekonstrukcí	61
Obrázek 13- Zvonička v Ohrobci po rekonstrukci	61
Obrázek 14- Křížek u kostela ve Vraném nad Vltavou	62
Obrázek 15- Křížek na náměstí ve Vraném nad Vltavou	63
Obrázek 16- Kaplička Sv. Martina v Olešku	64
Obrázek 17- Kaplička Sv. Martina v Olešku.....	64
Obrázek 18- Křížek ulice K Jezírkům - Hlavní	65
Obrázek 19- Křížek Březová	66
Obrázek 20- Křížek Okrouhlo	67
Obrázek 21- Socha Sv. Jana Nepomuckého v Libři	68
Obrázek 22- Kříž u kostela v Libři	69
Obrázek 23- Zvonička u kostela v Libři	69
Obrázek 24- Pietní místo v Libni.....	70